

magyar
műhely 188

TARTALOM

Marczinka Csaba versei	1	■		
Szakállas Zsolt prózája	4			
Párniczky Mihály: Hipp-hopp New York	9		Vass Tibor: Szabadköltözni márpedig muszáj	
Ürmös Attila: Nem élünk már a középkorban	13		- feLugossy László két kötetéről	51
Stankovics Marianna versei	16			
Debreczeny György versei	20		MMG	
Nagy Zopán: Reflexió, montázs	25			
■			Prekurzor	56
Kelemen Erzsébet vizuális versei	28		Eleven és halott maszk(ok) lázadása	
Vanessa Martore: A Harmadik hullám a nyolcvanas évek avantgárd olasz költészetében	30		Németh Péter Mikola kiállítása	60
L. Simon László fotói	37	■	Csillapíthatatlan feszültség.	
Az Inconnu csoport happening forgatókönyve	43		Bács Emese kiállítása	62
Triceps: A csöndes gitáros (Gasner Jánosra emlékezve)	46		Kirakatok. Darko Bavoľjak kiállítása	67
			Híreink	69
			Munkatársaink	70

Megjelenik a Nemzeti Kulturális Alap, a Nemzeti Együttműködési Alap, a Miniszterelnökség, az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő és a FENYŐ-KHT KFT. támogatásával

MAR CZINKA CSABA

A benned élő saktí

Hommage à Weöres Sándor

„Cavalcare la tigre”

(J. Evola)

Csokibőr, párdüctest és kacér ajkak:
uralhatatlan temperamentumú
a Tigrisúrnő, költőné-álarccal!

Ő a „beavató-démiurgina”
(tán még belőled is „héroszt varázsol”),
ha Psyché Úrnőt meg tudod lovagolni!

(Habár Nárciszként az uralom másképp,
a Szellem Terén is megszerezhető
de a Vágy: a Hús Terén legyőzni Úrnőd!)

(A Saktí saját terén uralható-e?)

Ady Jimi?

Egy Martin Scorsese-filmre egy Ady-jubileum kapcsán

„Hát maga megalondult,
Hát maga megalondult,
Hogy mindent kétszer mond, kétszer mond?”
(Karinthy Frigyes: Így írtok ti)

Dupla Jimi is mindent kétszer mondott:
„Megöltem a köcsögöt! Megöltem a
köcsögöt, he!” mondta egy sikeres
akció után a kocsmában a
whiskyje mellett, nagyot vigyorogva.

Neki is hat ujj volt bal kezén,
de a több ujj nagy része csonka volt.
Csak nehezen tanult meg bal kézzel is
rendesen lőni - sokat izzadt szegény!

„Próféta volt a saját krimójában!”
- szölt Fenegyerek Teddy emlékezve
rá... Egy Messiás a „csikágóban”?
De kinek az inkarnációja?

Ki az a keleti poéta-vátesz?
Hogy került nyugati testbe lelke?
Ha ugyan az övé került és oda...
Teddy székely mamája felismerte!
(Végül ő is Messiásként halt meg,
ír kocsmá-maffiózó Messiásként:
szitává lötték a járdán kedvenc
krimója előtt egy téli hajnalon.
Reggelre SZOBORRÁ fagyott a teste.)

Milán bácsi

Füst Milán emlékének

tolókocsis próféta, felemelt
figyelmeztető mutatóujjal!
látomás és indulat elegye
- igazi művészi ötvözet
egy svéd rádióknak adott interjú
(egy majdnem-Nobel-díj, mely nem jött össze)
majdnem világhírű lettél, de
aztán mégis maradtál Milán bácsi

erzsébetvárosi eretnek haszid
maradtál Budán s a Belvárosban is!
egy maga köré csoportosuló
ószövetségi bölcs voltál végig
az egész életed folyamán
- mint magányos cédrus a sivatagban,
törékeny termet és szárnyaló szellem
(töpörödött is az egekben)!

SZAKÁLLAS ZSOLT

A stabilizátor

Hát tangóharmonikázz csak ólomköpeny, hisz kinövésünk a berkenyéé,
mentőöv sehol. Nézzük a sziklaperemről a szinkronizált filmet,
globalitást nem kímélve, hasad pissenő ajkamra téve, az inhalálást végzők
komplex csomagja vajon beékelődik vagy menetre kész-e?

Hunyorítunk kettesben

a szűkre szabottság jellemére, elvégre

nem hiába óvjuk szupravezetőnket,

a finist; jobbszélsőnket szívesen kölcsönadjuk neki, ha az alakváltó dívány

megboldogult.

Süppedős talaj üget velünk hordónk pántjáig, ténfergő aklot

bormustrává édesít a prizmában álló tojásfestők zöme.

Precizításra int a bagolyhuhogás, folyvást szúr a gezemice, a szó

előrébb tart,

mint ki kimondja, a tápok óriása: vadromantika.

Odébb tiplizve; főhajtás a bajuszcsoszogásnak, épülés és elévülés, a kilátótornyot

nem védi más, mint szegletet rezgő napfényes korongunk. A vak madár kérjen

menedéket vagy járja végig a múzeumokat!

Kétes eredetű, kit kintváz öblöget, többlet nyirokrendszere, mondd szeretsz-e?

Lőj kettőnk közé, ha mégse,

váltig egy porondunkat ne hintse szét, ki egyet gondol, s máris...

Várunk a köztörvényes köszvényre, várunk a drapériáról fogott adásra,

várunk homlokunkra, e nagy kelésre,

homokszemű nem tehet keresztbe pántos lovagjainknak. Kitarva csótányunk, s mintabolt-ropogásunk,
öbörgépünk

nem hajt a mára, flottul meginvitálhatna már minket egy csecsemőgondozásra.

De nyelvhúsa épp brácsázik, úrrakétánk, irány a galaxis

egy meghitt pontja, hol illúzióromboló többé nem teremhet.

Ejtsd az éjt

Rágófelületem sekély, sekély, ráadásul megbízhatatlan;

ha spaklival érek hozzá, tagja lesz egy szektának,

honnét nincs menekvés.

Az érdekeltségi viszonyaim kuszasága viszont nem parkolhat

ingyen az ügyefogyottá

tett vén akácfánál. Ártana neki a sóvárgás.

A rétre rosszul felügyelő kaszák tivornyáznak ott.

Az aluljáróban a tumultus beöntést tervez számomra. Nem menekülök,

a börtönházasságok csúf végkifejlete

kizárólag az én hibám, hacsak nem vagyok hibbant...

Felgyülemlett zabkásám kémlelőnyílása elvész a kék sapkák

vadonjában, hogy félek

rászerelni a kipufogócsövet a harmattal búcsúzkodó várandósságra.

Bólénak keresztelem el a kukákat. Összefűzöm a számjegyeket

is, ha kell. Ha rám ront a hahota, a domborműveket hívom

segítségül.

Hová tűnt a pankrátor-por, ami rejtegetett?

Szörcsögni fogok, kíméletlenül!

Félreértés ne essék, engem nem foglalkoztat különösebben a tempóbeli bénázás; soroljatok csak arrébb,
ti lábasfejűek!

Paralízisben fetrengve, az agyagból tapasztott érvelés

egy mélaságba merült szörfdeszkán majd csak rám talál.

Ahol a diszkosz leteszi a szatyrát megőrzésre, ott megfeneklek

én is.

Ti kábelek, fonjátok jól körül mutáló hangomat.

Félénken sebesebb vagy

Ha rugalmas közszolgálatra vágyok, a hajlott sílécek blöffjét megsokszorozom.
Akasztással bibelődő tengerszoros kacskaringó lőrésai, belétek a kitaszított
margók elismerését szőtték!

Kész mázli, hogy nem robotvezérelt a kuplung...

Szinapszisok fészekürítése, a kénköves mandragóra

elunta már a várakozást.

Mi elől menekülünk?

A rostok keményen viselkednek a viadukt észlelőbimbóival, s a csákány
már csak négyzetméterekben mérhető. A priccseket élesztő rumon
ott virít az uborkapakolás.

Íme, a lovaglóostor suhintásával magasított kredit, s minő tarsolyok bújnak meg
a dinamika hónaljában! Az ember rögtön elalél tőle.

Ám a kimérák erősek, extra erősek...

Hogy a fóliasátorban melengetett árnytömb oázni képtelen?

Mit lehet tenni? Néha megtáltosodunk, ilyenkor deszkapalástunkat

kivonjuk a komfortérzés alól. Ekkor fordul elő, hogy tróféának tartjuk

a mosatlan protézist, a szakadékba tolt babakocsi

fülledt erotikáját.

De így van ez, a palettaláz magával ragad mindenkit, azt is, aki nem beleváló.

Ámenek a térben, a langy szirmok vacsorameghíváshoz készülődnek.

Prérre merészkedő csuka a halványság, síkos damil

a banánfűrt, sosem érik be. Rasszizmus, légy szíves, ne tegezz!

Ti odakünn! Halljátok? A vadkender hajladozik. Sróf előfutára repeta, s már csak a grasszáló félelme
marad meg attól,

hogy a senki bolondja utolsó leheletével feloldja
az asztrálestet.

Rangidősek

A jogar a hitetleneké! - tágul a pír, ez az olajjal
öntözött homokmező.

A téglafalban ott rekedt hivatalnokokat nem győzi költögetni:

- ébresztő! A viharzóna reszket a balzsamtól, amit rákentetek,

a hangszigetelt eróziót megrepesztette egy rákkeltő faun!

- A boldogság meg kirágta a hajlatain basszusgitárt egyensúlyozó mirtuszkoszorú
közepét!

Általános riasztás...

Körülbelül fél évre vagyunk a mától, a konzerves doboz kilyukadt hólyagja
nem veszélyeztethet minket. Igaz ugyan, hogy elemózsiank nem tart ki addig,

a harcig, de találkára hívhatjuk a dölyfösöket, hátha nekik megnyílik a mennybolt,
s a leszoktatás angyala, mely csakis girbegurba lehet,

leszáll közénk.

Ellenben egy viszonteladó telekürtöli a várost; - az ideák ledoktoráltak. Lesz-e
tarka pillangója a rémtetteknek?

Ők rendkívül hasonlatosak a törzsekhez, amikre álomcsapdákat
erősítettünk, titokban.

A kutyusok jobban teszik hát, ha pólót cserélnek,

mert eljött hozzájuk követségbe a zseb,

mely csontot sose csorgat!

És végül: a lampionok közszeméremértést követnek el,
ha mézgává változik az erdei tündér!

- Nahát, ilyet se láttunk még! - pizslicsaré ügyek fűtik a várost. - És a palota háremhölgyeit
mi lelte?

- Belebonyolódtak mind az eléjük hajított kóctömegbe!

- Vagyis a sas megint

béketűrőbb volt a timsónál?

- Bizony ám... Ilyen mulasztások mellett ugyan ki merné feltartani az ördögsekeret?

Sprintelni

Locsolni kell a nyüzsgést, locsolni kell
a gittet; a notesz felspannolt húrja mintha senkié
se volna.

A forgalom ma ingva leng, s a kecskebak kiböki az árulás szemét. Vigyázat!

Gázcsokra egyedül a gázai övezetben van szükség!

Özönvíz kicsi köpésekből, a gyufásdoboz oldalán férjen el

a sündörgő, s a fülyukasztó.

Az ellenálló szervezetekért mit meg nem teszel! Kipenderíted a gyógyulás színeképét

a kocsmából, ventilátorod lüktető halántéka sikolyt csikar ki

a parázstökből.

Kétségeid vajon miért oly előkelők?

Amennyiben szeplőidhez készül az asztronauta, évadzáró lesz a futam?

A díszpolgári jog sintérek kezére került, s már a kuplunggyár vészkijárata

is csak haloványan látszik. A zsongás tükre lettél, elfogyott erőddel

mégis birokra kelsz az alkalmi turistákkal.

Mezei futásod díját irigyli a fordulat a mesében, a könyvelődben meg nem bízol,

mert egy ízben bűnbakká tette a drámai fogyókúrád. Négereid öltözéke élére állított szurokmező,

akár a falba épített cipőfűzőt, oly szerencsétlenül

tünteti fel őket az oázis az árverésen. A bizonyítás honlapjára egy, ha visszakerül.

Súgok én neked valamit; egy teóriáért visszamenni a jégkorszakba

nagy bátorságra vall, ehelyett te kicseréled az antikvítás zálogát

egy hisztamin tartalmú rézkarcra, mert ádámcsutkád bodorított,

s a kakasviadalt sem kezeled a helyén.

Bíbor akasztást szeretnél? Felőlem!

De ne takard ki előlem, hogy a szőlőszem az istállóban ragadt; - mily felkavaró élmény -,

s te, aki az antigént csupán hányásból ismered, már rég elfelejtetted, hogy az ok faji jellegű grund, s milyen
érzés

a fodrozott iszalag dallamára tangózni akkor, amikor

a vízgyűjtők göndör pihéi megskalpolják a kor bölcseletét.

PÁRNICZKY MIHÁLY

Hipp-hopp New York

Egy sajátos individuáció fázisai 5+1 felvillantásban

(AZ UTASÍTÓ MEGSZÓLAL)

ne foglalkoztasson ha meg nem hallasz
vagy ha meghallasz ne hogy rosszul értesz
félreigazol ha erővel vallatsz
ellenem immár csacsiság se vértéz

érezed a borsót bár tucatnyi matrac
alatt tudod csak ott van s kérded mért ez
a törvény hogy míg napközben falat raksz
árokba vackolsz s gaztépésnyi bért lelsz

ha mást nem lépsz azt léped amit akartam
nem létezik amihez képest eltérsz
csak ellenem való küzdelmed add fel

megközelítesz kontinensnyi partban
teljes köröm eléred hogyha nem kérsz
üdvöd vagyok történeted mutat fel

(CÉL-OK ÉS DORGÁLÁS)

nem ismersz még hisz a történetet
tapasztalnod béklyóz feltétlen okság
csinált titok mit szégyellsz ez botorság
mert szabaddá csak szolgálat tehet

alázat önkényével – képleted:
teszem s nem: *kell* lesz; még elég okosság
hogy tévelygőbe önmaga fokost vág
s a jól beválik s hogy nem vélheted

lényeged rossznak: figyelmezteted
magad ha fájlalsz eltéréseket
a céltól – érte hogy nem: ellenében

teszel; rám mutogatsz ha bünteted
visszaeső magad szenvedve tétlen –
árnyad dúskál ott ártó elemében

(EUFÓRIA, SZAKADÉK ÉS FOGÓDZÓ)

ez is tanulság: előreszaladtál
torpanva kerülnéd a szakadékot
lennél másutt (a varázsige: hipp-hopp) maradsz értetlenebb a megírtaknál

sebhedne ujjad ha tovább csikarnál bízna egészségedre haladékot
épp rám s időzül félre csacska titkod
szokás szerint – mi érne rosszabb annál

sorolj növényt bibircses articsókát
boroszlánt kunkort európaít vagy
városnevet Párizs London New York

fokföldi ibolyát édes csicsókát
ismerni-jó székfűt magyar hunyort
akard és hipp-hopp jaj de jó hogy itt vagy

(ÖRÖMKONTROLL)

elértnél jobb öröm álmodban képzelet
s szándék hullámain mint köztes cél kísért
eszköznek mondanám magasb eszményekért
ha elszántat mutatsz s érett jel jár veled

legjobb szakács a vágy de többlet nem terem
ha elbocsát az ágy s nem áraszt el malaszt
a kényszerű sikert hogy ne pusztán fogyaszsd
mert nem teremti erőd lesz úrré érzélem

s kétség pokla gyötör legalább értenéd
okát-fokát gyönyör végső hiányaképp
de hát nem érte – én (ügyetlen itt a szó)

csak annyit mondhatok: tapasztalnod való
hogy szalmapelletté zúz fals emóció
megvolt mit odahagysz – mit adsz marad tiéd

(SORSANALÍZIS)

megvagyok megvagy ó mióta vártuk
közlekedésünk eme ritka oldott
lehetőségét lám szót szóba toldok
még stilizállak is vagy mi a mándruc

főlöselegessé silányul bevált trucc
értelmén túlszárnyalva érzed Jungot
ötödik szintű animád a húgod
s véled hogy mindenekre együtt tártunk

egymásba tárulás által kaput
ácsi mit szólna ehhez nagyanyud
ne becsülj túl az igazi gubancok

most sanszlanak: hibádzó érdem
tolja ki hunytod – messzi éden
vakítana ma még – takard el arcod

(A MEGFELELÉS)

valami vicc történik kéremszépen
rossz vicc s ha az embervadászat játék
játék ez is - lelappadt-labdaképpen
nem pattogok taposson meg huszonkét

elszámolhatatlan házasság mit önként
s nyuszi-tudatlan éltem - ez a vétkem
és szégyenem hogy nem tehettem másként
egyébként szép volt szánni-bánni éppen

nincs rajta mit: jó sem kevés esett -
rossz nem vagyok hát nem vélelmezek
paradox áldozatot ellenemre

több életem volt ne élesszetek
egyre se vissza - érme-él leszek
fej-írás: fitty holmi igenre-nemre

Budapest, 1994

ÜRMÖS ATTILA

Nem élünk már a középkorban

Keresztmama zaklatott volt.

Hogy lehet ilyen ronda emberért rajongani? Nem a nagyhajúakkal van nekem bajom, de ez az énekes, ez a Bebek olyan rusnya, hogy egyszerűen nem értem. És azok a kapa fogai...

Anya megpróbált helyeselni, szívből utálta a rockereket, ám a keresztanyámat feszítette az indulat, és csak mondta, mondta tovább:

És a kisasszony kilógott. A Beával! Azt is csak lássam, majd megkapja a magáét! Amúgy is a bögyömbe van, mert a Marikával feszt cserélgetik a ruháikat. Erre telefonál az osztályfőnök. Hogy jobban van-e a lányom? Meg hogy használt-e a kezelés, amire a múlt héten járt? Hát csak hápogtam a telefonba, mondtam, rendbe van, persze, aztán mikor a kisasszony hazajött, leültettem, hogy halljuk csak, hol jártál a múlt héten? Erre képzeld! Rávágja, hogy Bajmokon. Mit kerestél te Bajmokon? És elmondja, hogy a Beával kedden, szerdán meg csütörtökön iskola helyett kibusoztak egy birtokra, ahol ez a Bebek azzal az istenverte Bijelo dugme zenekarral három napig randalírozott.

Anya a fogai közt végre kipréselt egy naháát-ot, aztán becsukta a gyerekszoba ajtaját, Keresztmama pedig suttogva folytatta. Ezt nem hallottam, ezért az ajtóhoz kúsztam, rátapasztottam a fületem:

És képzeld mit válaszolt? Azt mondja nekem: „Anyaaa! Nem élünk már a középkorban!” Most mondd meg!

Az *Egy nehéz nap éjszakáját* vetítették a belgrádi tévében, apa a felénél aludni küldött, ám így is megferőzött. Mondtam a bátyámnak, rakja fel, mire csak legyintett. Anya minden tiltása ellenére sűrű sötétbarna haját nagy göndör sörennyé növesztette. A barátja, Györe Zoli ugyanakkorát, de szőkét, egyenes szálút. Együtt olyanok voltak, mint a terrierék a bárszekrénybe rejtett viszkisüvegen: Black and White. Nehogy már ugyanazt hallgassa a trapéznadrágos nagymenő, amit a kilencéves öcsi. Minden együttesre, ami nekem tetszett, azt mondta: *Ugyyaaan! Ezeek?* Hoztam haza a Kiss lemezeket, mire ő: *Bohócok!* Pedig Gene Simmons nyelve olyan hosszú, hogy eléri vele az orra hegyét. Szatyi azt olvasta róla, régebben tanár volt. Az én szüleim is tanárok, de ez két külön galaxis: Honthy Hanna meg a Detroit Rock City.

Szatyieknak komoly hifi berendezése volt. Magnó-rádió-lemezjátszó. Rolling Stones albumot találtam a polcon, melltartós nénikkel a hátlapján, meg egy bufogó elektronikus, rémfilm-hangulatú kislemezt. A téli délutánokon, ha már sötétedett, azt játszottuk Szatyival meg Nagy Zolival, hogy felraktuk ezt a félel-

metes elektrozenét a hifire, eloltottuk a villanyokat, és ketten elbújtunk a nappaliban. A harmadik -, a szörny - a végében számolt százig, majd indult, rémségesen hörögve-szuszogva. Akit elsőként elkapott, az ment legközelebb a fürdőszobába. Egy idő után mi, szörnyek a mosógépen talált törölközőkkel, fejünkre húzott zoknival, csapzott női parókával egyre félelmetesebbé varázsoltuk magunkat. Aztán Nagy Zoli megtalálta Szatyi nővérenek melltartóját, bugyiját és szörny helyett kurvának öltözött. A fekete edzőruhára szuszakolt fehérnemű primán fénylett a sötétben.

A szüleim Grundig táskamagnón hallgatták az ótvar negyvenes-ötvenes évekbeli zenéiket, mintha a rock'n'roll nem is létezett volna. Meg népzeneiket: marokkói kislemezt, görög népzeneit, lapp gyermekkórúst. Ősszel diafotókat vetítettek az utazásokról a kollegáknak meg a rokonságnak a nappaliban, és közben ezeket tették fel háttérzenének. Apa kezelte a vetítőt, anya lekapcsolta a villanyt, mesélt, közben szólt a buzuki, és a vásznon fénylettek a delphoi jósdá, az Akropolisz meg a Knósszosz-palota romjai. A szüleim egészen Iránig autóztak volna hetvennyolcban, ám Székely Tibor bácsiék lebeszéltek őket erről. Egy Irakot megjárt házaspár szerint már Törökország kurdok lakta vidéke is veszélyes, az iraki falvakban pedig gyermekek fekszenek ki az útra, és aki megáll, azt a bandák kirabolják, megölik. Pár héttel előttük találtak egy francia házaspárt levágott fejjel. A négy jugoszláv, aki tavaly autózott arrafelé, sohasem került elő, csak az üres, kifosztott Zastavájuk. Apáék végül a jóval békésebb Szíriát szemelték ki végcélnak.

Először Görögországot autóztuk be, megfejelve egy tizenkét órás hajóúttal Kréta szigetére, ahol a tenger meleg, az utak mentén leander illatozik, a Knósszosz-palota romjai közt pedig tücskök ciripelnek. Minósz lánya, Helion szörny fiút szült ezen a helyen, és a király egy labirintust építtetett a palota belső részében az unokájának, a csúf Minósz-bikának. Apa a romok közt mesélt Thészeuszról, aki megölte a magányban elvadult Minótauruszt. Máskor meg Zeuszról, Poszeidónról regélt, vagy Pallasz Athénéről, akibe rögtön szerelmes lettem. Zeusz fejéből pattant ki mint valami zizzenő elektronokból testet öltött intelligencia. Mit nekem a szerelem istennője, Aphrodité! A szépség nem elég, az okos lányok vonzanak.

Az osztályban is voltak páran, majd meghaltam értük, mégsem udvarolhattam a titok miatt, melyet őriztem. Súlyos volt, hétpecsétes, soha el nem mondható, hogy apa magánorvoshoz vitt, Ágócsy úrhoz, Szegedre a Szabolcsi utcába. A lakásban rengeteg könyv és egy aranybarna tónusú bizánci triptichon előtt kellett letolnom a gatyámat. Ágócsy doktor húzgálta, nyomkodta a fütyizsákomat. Fájt. Aztán annyit mondott apának: *Főnt van, mind a kettő. Felírok egy injekciós kúrát, ha az nem segít, jöhet a bicska.*

Riadtan néztem a szenteket a triptichonon. Glóriájuk sűrű gömbjében úgy néztek ki, mint az űrhajósok. Apa a tárcájából adyendrés pénzt vett elő, és az orvos kezébe csúsztatta.

Mi az, hogy bicska?

Apa hazafelé próbált a lelkemre beszélni, hogy ez nem olyan nagy dolog, és hogy minden kedden iskola előtt egy ápoló néni injekciót szúr majd a fenekembe, a Kumičić utcai rendelőben. Csakhogy az osztályomból több lány is a közelben lakik. *Mi lesz, ha rájönnek?*

Az utolsó görög városkában, Alexandropuloszban elköltöttük a maradék drachmánkat. Amikor a boltos megtudta, hogy Törökországba készülünk, tenyérszí Szűz Mária-képet adott, hogy védjen meg bennünket a bajtól.

Az isztambuli Florja kemping bejáratát fegyveresek őrizték. Peremvárosi vasúttal dübörögtünk a központba. A mozgó boltjukat magukkal cipelő, föl-le ugráló árusok közt kapaszkodva megfigyeltem, hogy itt minden férfi szakállas.

Vajon az én arcomat is szakáll borítja majd? Már megkaptam az összes hormoninjekciót, és naponta tapogattam magam, szőrösödöm-e? A Fenerbahce híd közelében egyelőre csak éhséget éreztem meg fáradtságot a sok gyaloglástól. A tengerhez érve bódékat láttunk, bennük éjjel-nappal sütik a halat. Félbevágott cipőkben jókora tengeri pisztráng illatozik, omlós húsa sötlet. A korlátra kötött vajsínű nejlonzacszkóban fityegett a só, alatta kis ládikában hagyma. Apró székeken ülve majszoltuk a halat, napfényben fürdött a Boszporusz: házak, paloták és minaretek erdeje, ameddig a szem ellát.

Az Európát Ázsiával összekötő hídóriáson fizetni kellett az átkelésért. Utána a sztráda csak negyven kilométer. Jött a kamionok vég nélküli előzgetése a meredek utakon. Ankara előtt kő pattant a szélvédőre, a törött üveg nem zuhant be, sűrű mozaikká vált. Apa lassított: *Betört az ablak!* Aztán eszébe jutott, amit Székely Tibor ismerősétől hallott, hogy aki megáll, azt kirabolják, és rátaposott a gázpedálra.

Ankarában az autójavító műhelyek városnegyedek képeztek. Az elsőben a tulajdonos németül nyugtatta apát: *Minden rendben lesz!* Tea híján Coca-Colával kínált bennünket, majd az üres kólásüveggel beverte a repedezett ablakot. A két első ülés tele lett szűrős törmelékkel. A segédek ezután mindenféle márkájú szélvédő üveget hoztak-vittek, mérés nélkül próbálták beilleszteni az autónkba. Kiderült, nincs megfelelő, és különben is kapali van, záróra.

A műhelyek labirintusában később találtunk Citroën jelet, ám hiába, kapali volt mindenütt. Másnap fehér öltönyös főnök fogadott bennünket a márkaszervizben. Teát hozott, érdeklődött, honnan jövünk, de az apámról nem hitte el, hogy szabadkai tanár. Meg volt győződve, hogy németországi vendégmunkások vagyunk: autónk van, messzire utazunk, és ki más tehetne ilyet, mint a gástarbeiter. Az ő munkásai is ki-be hozták, izzadva próbálgatták betuszkolni a törött ablak helyére a különféle szélvédőket. A negyedik jó lett, mehettünk várost nézni.

Az ősi Ankara beleolvad a fehér paloták erdejébe. Kemal Atatürk mauzóleumának hatalmas kőszobrai után úgy terveztük, hogy először Konyába, onnan pedig délre kanyarodva Szíriába megyünk. A dervisek városában azonban a bátyámat súlyos hasmenéses járvány betegítette meg, azonnal haza kellett indulnunk. Apa így vigasztalta magát: *Palmyra nem szalad el. Ezer éve állnak azok az épületek, ott lesznek még jó ideig.*

Szeptemberben Ágócsy doktor úr várt a Szabolcsi utcában. Az injekciókat megkaptam mind, a bizánci szentek hiába ráncolták homlokukat a triptichonon. Utálattal túrtam az orvos érintését a herezacskóimon.

Szokott keményedni?

Erre most mit mondjak? Ha elárulom, hogy igen, az biztos rendellenes, és jön a bicska. Ha meg nem mondom, az talán ennél is rosszabb.

Szokott... de csak ritkán. Nagyon ritkán, úgyszólván nem is...

Rendben vagy, meggyógyultál.

Győzelem! Most már biztosan lesz gyerekem meg szőröm, ha majd egyszer felnövök. Előttem az élet!

STANKOVICS MARIANNA

History

az árulások a piacon kezdődtek
kis fehér köveket nyomtak a vakok
és koldusok szemébe
megnémulsz ha a nyelved alá teszed
a fák a zsebükbe hurráztak
mint a stadionok népe
mikor a szívét feláldozó focistát kiviszik
a teremőr nem értette miért ünneplik a halott torreadorokat
és rövid fésülködés után a bika pártjára állt
közben az erdőben a vadászok levették kalapjukat
a pár perce még gyanútlan teteme fölött
a hajtók pedig csámcsogva
mondták milyen jó
hogyan ma már
csak vadászok őzek és ritkábban hajtók indulhatnak
az akár a halálig tartó agárversenyeken

a kutyák ismét az ember mellé szegődtek

Die Winterreise

Égtájak nincsenek.
Egy köröm alá írták a végzetet.
A Hold levágott köröm.
A füst kutyák torkából kúszik fel az égre.
Lent térdeplő kalyibák.

Apollinaire

M hiába tűzted kesztyűdet acetilénfalra már nem vívok érte sisakom porban
Á rajta rozsa a fecskék könnye törfogak hasították szét keskeny kis szárnyaikat
R nagy rét a világ csöndje

TUDHATOD TÖBBÉ SOSE Ó IDŐ HANGJA

A város részletei

most feltűnnek az üres üvegmedencék
mellettük önmagukba fordulva
piros asztalterítőkön sokan hevernek
fülükbe üvegvonóval húz a hegedűember

a beomló paloták
templomok oldalánál
véresre lépegetett térddel
dúdolnak a hiányéletűek

a kesztyűliliomokat kutyák szagolják

a kövezett főtéren
a jósnő éppen búzát vet
egy itatóspapírrá áztatott holttestre

hombárrá derülő égbolt

valamit sűg egy kövér asszonynak
aki eljut még a piócahajú nőhöz
aki harmattá fejtett lávakövet reggelizik

gyere egyél velem most ez a legtöbb amit tehetünk

Abszurd

Felértékelődött a világ
most már senki sem veszi meg
az utcán söpriki mint a koronát
matracba tömők élelmes emberek

az Én üvölt:
hol lesz a világ
ha meghalok

csak vízre fektess
a szememre tegyél
két kihunyt csillagot

Noé

Ha majd gyilkolni kell
te vedd magadra az őz ruháját
keskeny lábaddal dobbants a földre
megnyílik az iszonytató szakadék
benne mélység és magasság összekeverve
a tűzből kilépő ember végigrohan a világon
ha lángol az ég is
akkor igen akkor
vidd magaddal
az utolsó könnyet

Hit, élezve

légcsőre kitágult tempó tolakodék
mindig az álhelyek
sorbank-állás
leszárazott arab szám
átutálás
értékarány-igazság
retartározás
nyeglétra
térkerék demotivitás
tompóra mutantur
zsinórpangás
bepedés
élszűkület
dérnyomás
ínyszáracskák
komplementerek
télálló éltényes
átzuhanás
kalibrálás
csoportos beszéd

DEBRECZENY GYÖRGY

Almafák

kollázs

sárga kukacok Európában
helyi kiskirályok
helyi uralmak unalma
itthon vagyunk
férges az alma

kamuba sült pogácsa
van a tarisznyában
tarisznyarák és csokis fánk
terem a mi almafánk alatt
amit kivágtunk tavaly

kivágott almafák Európában
ilyen neves
láncfűrészek között
leszek én heves
heves megyei

Eger várában lepetéznek
Európa tarisznyarákjai
Európa kivágott almafái
csokis fánkjai
és gyümölcslegyei

Mit mondjak?

leteszem a cigit
felveszem a cigit
válaszolok egy kérdésre
amit még fel se tettek

mit mondjak
ha majd megint
nem kérdeznek
mit mondjak

hova tettem le a cigit
mit mondjak
honnan vettem fel
a kokárdámat

büszke vagyok
arra hogy szégyenkezem
nem hagyom
hogy megtévesszenek

a le-fel rakosgatott cigaretták
és az intim fertőzések
okozza bár vírus
baktérium vagy gomba

én kérem nem nézek
hamutartóba
se tükörbe se magamba
néha a vak tyúk is talál

cigaretacsikket
és a vérszegény tyúk is
kaphat vérszemet
ebben a szép tavaszban

mit mondjak
minek ennyi rendőrzubbony
nem elég féken tartani
magunkat?

Tusrajz

kollázs

ezen a tusrajzon hétfő van
karácsonyi égdarab az asztalon
lapostányérban lapít a semmi
világot alapít
és történik a világ
törvényes ajándék a drótkerítés

rémálmaimban minden szombaton
az akácfa utcában
viselek sárga spárgablúzt
drappal díszített barna köpenyt
az ablakokon fobia
akarom mondani fólia

vasárnap a falu bolondjával
ketten el csendesen
krémálmainkban a cukrászdába
milyen ifjú voltam holtan
a Vérmezőn
mondja a Dérynében

karácsonyi durrdefekt idején
flörtölnék az ártatlan
ártalmatlan pillanattal
lapít a törvény a kaszni alatt
történik tusrajzon derék kerékcseré
fölöttünk pedig lapostányérban

égő égdarab

Szeretettel van tele

karácsony van
és nem sült ki a szemed
nem sült ki a kalácsod
se a kicsi se a nagy
pedig te vagy a phallosz
vagyis a fárosz
e kettőt mindig keverem
de hát mindez úgymint csak szimbolikus
és szeretettel van tele
hiszen most karácsonyi verset írunk
mivel karácsonykor leginkább

karácsony van
kiskarácsony nagykarácsony
ki lopta el a kalácsom?
ja olyan nem is volt nekem
mondd ó mondd
ki lopta el a szárazkenyerem
de akkor is te vagy a fárosz
a lüktető fallosz a puha idő
és szeretettel van tele
és nem sült el
és nem sült ki

Polikróm és monokróm

bennem él e táj?
én élek e tájban?
mit keresek itt
polikróm gatyában?

hátralévő haláloamat
kivel élhetem?
melyik halpiacon
halálozom el?

ki tömte tele
pikkelyekkel a sablont?
neked szánom kedves
a legszebb közhelyet

kincset érő sáskák
rágják szét a táskát
vajon maradandó
ami elmúlik?

országutak nevetnek
elém hullik a táj
téged kereslek kedves
monokróm az alsógatyám

NAGY ZOPÁN

Reflexió, montázs

Róczy György: *Üres én talán rendje* című könyve nyomán
(Ars Libri, Budapest, 2017)

Gyászkönyv.
Sor(s)vetés.
Dobókocka-versek.
Szétgurult pöttyök.
Csönd-sebek.

Szétrobbant sebek.
Elkenődött csöndek.
Szétfroccsant pöttyök.
Elvetett é(r)vek.
Gyászkönyv.

*

Óda helyetti óda...

Óda egy láthatatlan esernyőért.
Óda egy nem létező magzatburok(esőkabát)ért.
Óda egy vérpiros, egy agyvelőszínű,
Ó, és egy elkenődött, versköpet-mintás (svájci) sapkáért.

Elveszett! - Elveszett! - Elveszett...

Óda a szerelmes káromkodásokért című,
fél-álmokban létező: szerelmes káromkodásokért!
Darvasi L. *A könnyemutatványosok legendáját* is
megidézte (valahol)...

Óda egy kombinált (patinás-rozsdás) dugóhúzóért
(Róma, Colosseum)... - Elveszett!

Óda egy zakózseb által elnyelt gombostűért.
Óda az ön-gyújtó öngyújtóért.
Óda az odakozmált öröm-pörköltért.
Óda a tengerben elmerült, medúza-illatú, üres könyvért.

*

Az „ad-abszurd” Dada-pápa:
betekint egy apácába -
és sakkos (dobó-kockázatos)
állapotba kerül = amibe kerül...

--

elme-fészke foszlik szerte
bomlik elme
rongy kabátja semmit várva
éjszakákba

menedéke bomlik léte
üvege tompul
bántóan kondul
léte bomlik menedéke

--

higany kámfor
gennye csöpög

nedves teste
lázás lepel

--

belső vihar
katarzisa

(agónia)

fehér álom
messze hívja

--

Most nem (mi) beszélünk:
most csak a *most* van...

Érvénytelen tegnap:
kezemet fogja...

Hol van a Nagy Könyv?
Isten se tudja...

*

Óda a gyermeki öregekért.
Óda az érzékek birodalmáért.
Óda az olvashatatlan szövegekért.
Óda-da a képzelet mindenhatóságáért.

Óda egy eszkábált (gondolat) fogóért.
Óda a fekete kámfor elpárolgásáért.
Óda az áttetsző nem-tetszésért.
Ó-dada az agg óvodásokért.

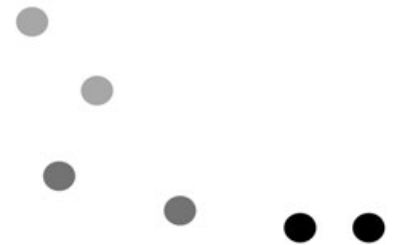
*

Óda a Szeretésért!
Óda az EGY-ért...

Metamorfózis 1
„u-n”

KE

Metamorfózis 2
„ö-o”

KE

VANESSA MARTORE

A Harmadik hullám a nyolcvanas évek avantgárd olasz költészetében

A nyolcvanas évek olasz társadalma – a többi nyugat-európai országhoz hasonlóan – tanúja volt néhány korszakalkotó változásnak. A gazdasági robbanás, mely a hatvanas években kezdődött, tetőpontjához ért, és a társadalom a gazdasági jólét előnyeit élvezhette. Ezt követően a kapitalista kereskedelem, a marketing addig nem látott fejlődését hozta magával, amit az új tömegkommunikációs eszközök egyre hatékonyabbá tettek. Mindez a média fokozott előretörését idézte elő az élet minden területén, beleértve a művészeti és irodalmi szcénát is. A neoavantgárd korszak irodalmárainak és művészeinek már a hatvanas évektől szembesülniük és konfrontálódniuk kellett a szellemi termékek gazdasági vonatkozásaival. Erre a hagyományos költői nyelv kiélezésével és megtörésével reagáltak, egy olyan kísérletező stílussal, amely sokszor a jelentés határait provokálta.

A nyolcvanas évek elején viszont az irodalmi közeg alapján véve két csoportra szakadt. Egyrészt a status quo megerősítését pártolókra (ide tartozott az elbeszélő irodalmat támogató domináns kiadói irányzat és az „orfista líra”, mely történelmi kontextusából kiemelt, idealizált jelentésű szavak költői erejére épült), másrészt az avantgárd szerzőkre, akik integrálták az új kulturális és szociális környezetet, és nagy erővel bírálták mind művészi, mind elméleti téren a középszerű, kommersz kifejezőmódot, melynek a média és a telekommunikáció nagyban csökkentette művészi kifejezőerejét. Az elbeszélés-mód szempontjából az irodalmi szövegek egyre inkább könnyed, szórakoztató művekké váltak (például Umberto Eco *A rózsza neve* vagy Italo Calvino *Ha egy téli éjszakán egy utazó* című regényei igazi bestsellernek is tekinthetők). Újra fontossá vált az irodalom érthetőségének eszméje, és ezzel együtt az a kapcsolat is, mely az irodalom vizsgálata és a szöveg élvezete, illetve az író nagyfokú tudatossága és az olvasó elbeszélő világgal való azonosulása között áll fenn. Ennek az új, tömegtájékoztató hangolt közönségnek már alapvető fontosságú a művek könnyű elérhetősége, értelmezhetősége (?), eltérően a hatvanas és a hetvenes évek elit közönségének másfajta igényeitől.

Az előző évtizedekhez képest gyökeresen megváltozott társadalomban a féktelen fogyasztói kultúra dominál. Az elfajult kapitalizmusban, mely befolyása alá vont minden társadalmi réteget, érezhető az új avantgárd mozgalmak lehetőségének keresésére növekvő igény. Az ilyen irányú kísérletezések egyre inkább teret nyernek a művészeti és az irodalmi életben. Újra napirendre kerül az irodalom és a költészet társadalmi szerepének megvitatása. Érezhető az a fajta törekvés, hogy szakítsanak a szimbolizmussal és

a hetvenes években újra teret nyert líraisággal, továbbá szembeszálljanak a játékos és hedonisztikus tendenciákkal, melyek rányomták bélyegüket a posztmodern művészet nagy részére. Az irodalmárok szükségét érzik annak, hogy újraértelmezzék a kor perspektíváit/látómezejét; a konfliktusok belülről történő felrobbantásával, a feszültségek rivaldafénybe állításával, integrálva, figyelembe véve az új kulturális és társadalmi környezetet, elkerülve az elidegenedés veszélyeit. A valóságot és annak értelmét/jelentését teljességben próbálják megélni, anélkül, hogy világnézetileg igazodnának hozzá. Inkább az azzal való párbeszédet szorgalmazzák. Hisznek a szavak erejében, abban, hogy azok képesek megadni az új valóság jelentését, képesek megidézni azt.

Erre szolgálhat például Mariano BAINO *Szonett ifj. George Bush második mandátuma alkalmából* című verse, melynek fontos eleme a kortárs világpolitika:

E tu non mi destare parla basso	s te ne ébressz fel beszélj halkan
Mentre impazzano i guasti e la vergogna	Miközben tombolnak a romlottak és a szégyen
Vedere non lo voglio quell'ammasso	Látni se akarom azt a rakás
Marcioso irrancidito di carogna	Rothadó dögöt
Né udirne i gas i blobbi quello schiasso	Hallani sem a gázokat a buborékok zaját
Di quaccheri sbracati con la rogna	Rühes letolt gatyás kvékerekét
Di mercenari stronzi col prolasso	Süllyedésem szemét bérencekét
Finale dello scroto in una gogna	A herezacskó végjátékát a kalodában
Non ce la faccio manco a dire abbasso	Nem bírom még azt sem mondani hogy Le vele!
Sempre l'ho detto sempre alla bisogna	Mindig mondtam mindig ha szükséges volt
Ma ora nel silenzio mi rilasso	De most a csendben megnyugszom
Ventura quasi simile a un trapasso	A sors majdnem olyan mint az elmúlás
È l'ombra e mentre fuori tutto infogna	Az árnyék az és miközben kint minden süllyed
Caro mi è il sonno e più l'essere un sasso. ¹	Drága nekem az álom és méginkább a kő-lét.

Világosan látható a fent idézett részletben a szimbolista perspektíva, a köznapi nyelv és a költői nyelv különbségének elmosódása, mely új kontaminációs és allegorikus keresztezési (hibrid) stratégiák kidolgozására ad módot, ahogy a Leopardi-utalás is az elbeszélő költemény végén.

Mindez újjáéleszti a különböző folyóiratok (Baldus, KB, L'Ombra d'Argo, L'Immaginazione stb.) által folytatott költői kutatás (kutatómunka) eszméjét, mely szerint a nyolcvanas évek társadalmi kommunikációjának fokozatos „esztétizálódásának” a klasszikus szimbolizmus mellőzéséhez kellett volna vezetnie. Ez egy különböző, egyéb hipotéziseken és kutatásokon alapuló elmélet, mely szembeszáll a költészet egyes visszatérő áramlataival, például a szentimentális érzelmkitörésekkel vagy a létezés házának misztikus teljességével. Az ideológiák meggyengülésének és az univerzális tudományágak térvesztésének következtében a vitális és változatos költészet került a lényegében elméleti eszmefuttatásokat, és inkább vissza-

¹ Mariano BAINO, *Sonetto in occasione del secondo mandato presidenziale di George Bush j.*, <http://www.casadella-poesia.org/poeti/baino-mariano>.

tért a gyakorlathoz, a szöveg lingvisztikus megtapasztalásához, a dialektikához, melyben az események a maguk kiszámíthatatlan és megjósolhatatlan sokaságukban jelennek meg.

A szerzők az írás erkölcsiségére, felelősségtudatra törekszenek, hogy új jelentéssel töltsék meg az elavult nyelvezetet és irodalmi formákat, Benjamin allegorikus eszméjét/elméletét felhasználva új nyelvi fúziós stratégiákat dolgozzanak ki. A társadalmi kontextus nem elkülöníthető többé az irodalomtól, a szerzők inkább egy kapcsolati háló létrehozására törekszenek. Mivel ez a stílus újszerű, kerüli a konvenciókat, így a szerzőknek folyamatos önkritikára van szükségük.

Ezt a Lello Voce *Rorschach pseudo-sonettek* című művéből vett példa találoán mutatja meg:

Le parole pronunciate al palato
lasciano sapore di sangue e sintassi
un aspro intenerirsi delle vene
un rábido sentore di cose in padule
affogate nel suono e nel dato
irrimediabilmente indeciso se sassi
e vipistrelli se scimie poréne
e sciuette se iatti e hani se vive cucule
cantano il fonema senza senso
il sesso degli angeli e il deittico folto
di questa folla che s'infolta e ode
l'unico nulla ch'abbiamo a far bastare
anche per oggi e domani denso
e trasparente sentimento e i' ch'ascolto
il millennio e le bestie pprode
dell'ultimo orizzonte sul filo arrancare
mi resta solo il fiato per ancora
per l'ultimo prima del possibile scracchio
né c'è poesia in corpo che possa
salvare il fonema da epatite o il fegato
preservare da pleonasma l'ora
di che risuona quest'immondo pateracchio.²

A szájpadláson kiejtett szavak
vér és szintaxis ízt hagynak
a vénák fanyar ellágyulása
mocsári dolgok dühödt megérzése
belefojtva a hangba és adatba
javíthatatlanul nem meghatározó ha kövek
és denevérek ha szegény majmok
és virágocskák ha macskák és kutyák ha élő kakukkok
énekelnek értelmetlen fonémákat
az angyalok neme és a sűrű rámutató
eme tömegnek mely besűrűsödik és hallja
az egyetlen semmit s úgy osztja be hogy elég legyen
mára és holnapra is sűrű
és átlátszó érzelmek és én meg hallgatom
az évezredet és a hős bestiákat
az utolsó látóhatáron zsinóron sántikálni
marad csak nekem a lélegzet még
az utolsó a lehetséges csattanás
nincs vers a testben ami megmenthetné
a fonémát a hepatitisztől vagy a májat
megóvni a pleonazmustól az óráját
amitől viszhangzik ez az összejátás.

1981-ben, nagyjából egy időben az Olaszország különböző részein megszülető fórumokkal, három alapvető mű is megjelent: az *Egy materialisztikus írás-hipotézis felé*; a Quaderni di Criticában (Kritika Füzetek) publikált esszé, Romano Luperini *Husadik század* című monográfiája és a Mario Lunetta által gondozott *Olasz költészet* antológia. Ezeknek a szövegeknek a segítségével fogalmazták meg a kritika alapjait; egyrészt a hatvanas évekre jellemző szerelmi költészet éledt újjá, másrészt megjelent az Umberto Eco

2 Lello VOCE, *Pseudosonetti Rorschach*, <http://www.italian-poetry.org/lello-voce/?cn-reloaded=1>.

A rózsza neve című regényével jól körülírható/megérthető posztmodern irodalmi jelenség. Ezek az új tényezők egy átfogó irodalmelméleti-filozófiai kritikai folyamatot indítottak el, mely a múlt elméleti alapvetései helyett a „gyakorlati ész” és a jelent részesítette előnyben.

Fontos esemény volt az 1984-ben Palermóban tartott *Az irodalom értelme* című konferencia Francesco Leonetti és az Alfabetta és Acquario folyóiratok szervezésében.

1987-ben rendeztek még újabb három, a kor (költészeti/elméleti/kísérleti tapasztalatainak) megvitatása szempontjából mérhetetlenül fontos irodalmi találkozót: a Viareggióban az Alfabetta kezdeményezésével megtartott *Ricercatori & Co-t* (Kutatók & Co), a Leccében a *L'immaginazione* által megtartott *Folyóiratok és az új irodalmi tendenciák* című konferenciát, és végül *L'Ombra d'Argo* szervezésében a *Sull'interpretazione. Ermeneutica e testo letterariót* (Az értelmezésről. Hermeneutika és irodalmi szöveg) Sienában. Az összes vita a „tapasztalati kutatás” (művészi/irodalmi kísérletezés) tendenciája körül forog, mely az elméletek rendszerbe foglalását és az írás átgondolt, tudatos formáit jelentheti egy adott történelmi és kulturális időszakban.

Az 1987. április 9–11. között Leccében tartott konferencián ellenben igazi programszerű javaslatokat foglaltak írásba, amelyeket *A leccei tézisek* néven ismerünk (kidolgozásukban sok szerző vett részt, többek között a „rég 63-as csoport” néhány író tagja, mint Alfredo Giuliani, Francesco Leonetti, Edoardo Sanguineti, Filippo Bettini, Roberto Di Marco, Romano Luperini, Mario Lunetta, és néhány fiatalabb alkotó, mint Pietro Cataldi, Tommaso Ottonieri és Umberto Lacatena). Az új irodalmi tendenciáknak része volt az allegória használata a szimbólum helyett, egy kiszámíthatatlan, materiális (jellegű) nyelv használata, az irodalomnak mint „értéknek” és „intézménynek” elutasítása; valós politikai kép és kritika, támadás a kor légüres tere ellen az analízis és a kritika fegyvereivel. A nyelvészek egyetértettek az individualizmus elutasításában, valamint az önéletrajzi műfaj, a túlcsonduló érzelmek, a „kibúvót kereső” (eszképista) és „miszticista” elemek elhagyásában, szembeállítva mindezzel a materialista írás aspektusait: a „választások diszkriminálását” (*discriminazione delle scelte*), a „szöveg anyagiságát”, és az irodalmi mű nyelvi, pragmatikus és megismerő funkciója által közvetített politikumot.

stravolto il vecio intra ed esce como bimbo
o tinège schianta limbo del metrò de schege e
spira d'in su l'occhio la chiassosa foescenza de
lumi e de scudi logi vedi como sono rinchiusi
i vetri como il tempo rifugga la sustanza e la
bruta forza grandiosa avanza
col bianco il ceco scanza e svaga un altro sbotta
sine riso ca rispondo uguale ca non c'ho voglia
ca lo schifo nero ripete col tristo faccio il celo
limacciosa donna e 'mpecorita scende la scala
en sua spesa manco sente effluvio de mela fan-
nosa e presta s'arritira [...]³

az összezavart öreg kimegy és bejön mint gyerek
a tinédzser összeroppan a metrò és szilánkká válik
és kileheli a szemén keresztül a zajos foszforesz-
káló fényt és látod hogy vannak bezárva az üve-
gek hogy az idő viszolyog a lényegtől és a hatal-
mas nyers erő előretör
a fehérrel a vak elkerül és mulattat egy másik ne-
vetésben tör ki hogy ugyanúgy válaszolok hogy
nincs kedvem az undorító feketeség szomorú arc-
cal ismétli az ég latyakos nő és birkává válva jön le
a lépcsőn magába fordulva és nem érzi az alma-
szagát sem és gyorsan hazamegy [...]

3 Biagio CEPOLLARO, *Metro Metrò Scribeide*, Piero Manni, Lecce, 1993.

Edoardo Sanguineti 1987 decemberében összefoglalta *A leccei téziseket* az Alfabetában, kiemelve a fogyasztói kultúra elleni irodalmi tiltakozás fontos szerepét, vagyis hogy az irodalmárok ellenzik a látványos és tömegkultúra neobarbár és posztmodern fordulatát.

1989-ben, a vita tetőfokára hág, és megalapítják a *Gruppo 93*-at (93-as Csoport, 1989–1993), mely a *Gruppo 63* 6-osának megfordításával/elforgatásával akarta jelezni a hatvanas évek „rég” avantgárd szerzői és az új generációs szerzők közötti kapcsolatot. Ezek közül kiemelkednek elsősorban a *KB* (Kryptopterus Bicirrhis) és *Baldus* csoportok, köztük az aktivista Lello Voce, Biagio Cepollaro és Mariano Bàino. Az új költői tendenciák alkotásai összegyűjtésre kerülnek a *Terza Ondata* (Harmadik hullám) című antológiában, amit Filippo Bettini és Roberto Di Marco 1993-ban ad ki, azzal a szándékkal, hogy térképet rajzoljanak az irodalmi kísérletezés különböző formáiról, melyek egyre inkább elterjedtek a kor fiatal szerzői között.

A 93-as Csoport különböző tapasztalatok rétegződésének eredményeként születik a nyolcvanas években. Az avantgárd szerzők/aktivisták 1989-ben kötöttek egy megállapodást azzal a szándékkal, hogy majd 1993-ban feloszlanak. A csoport különböző régiókból származó szerzőket tömörített, akik már együttműködtek közös projektekben különböző irodalmi folyóiratoknál. Ebben az időszakban a valóság (realista/narratív) és az avantgárd irodalom vitafórumainak világa változatos: az egyik legfontosabb a Baldus folyóirat körül forgott, amit Mariano Bàino, Biagio Cepollaro és Lello Voce szerzők alapítottak 1990 szeptemberében, de a szerkesztőség már 1989 óta aktív volt, és a folyóirat rendszeresen megjelent hat éven át.

Világosan megjelenik az individualizmussal, az önéletrajziassággal, az Én szakralitásával és a miszticizmussal való szembenállás, hogy elkerüljék a szó- és verselés mód- (metrika-) kultusz történelmen áthidaló idealizmusát. Ezt kell szembeállítani a nyelvezet anyagiságával minden formában, az írás történelmi hűségének és jelentésének érdekében, melyek kölcsönösen hatnak egymásra a szóbeliséggel:

Chiuso il tuo chiuso dentro un cassonetto
Conchiglia inconchigliata col suo mollo
Fra la calda immondizia in un brodetto
Sapido di primordi finché il collo
Ancora umano troppo umano non
Lo scannano spirali in giro lento
Di un vecchio camion nella notte con
Tritarifiuti d'ordinanza - il vento
Folate fredde in mezzo allo sfasciume
Fa volteggiare un po' di cartastraccia
Fra le baracche sul greto del fiume
Il vento - a due spazzini il cuore agghiaccia
Con l'urlo che dà in fondo all'infernale
Compattatrice - un urlo d'animale.⁴

Fiókba zárt zárkád
Áztatóvizével bekagylózott kagyló
Egy levecskében a meleg szemét közt
Ósi ízű míg a nyak
Még emberi nagyon emberi míg el nem
Vágják a torkát lassú forgású spirálok
Egy öreg teherautóé az éjszakában
A szolgálati szemétdaráló - a szél
Hideg szellőkések a romhalmaz közepén
Megröptet egy kis papírhulladékot
A bódék közt a folyóparton
A szél - két utcaseprőnek megfagy a szíve
Az ordítással amit kiad a mélyéből a pokoli
Hulladéktömörítő - egy állati üvöltést.

4 Mariano BÀINO, *Sonetto del clochard e della spazzatura* = Uő., *Camera iperbarica*, Tam Tam, 1983; <http://www.casadellapoesia.org/poeti/baino-mariano/sonetto-del-clochard-e-della-spazzatura/poesie>.

Ahogy kihallatszik Mariano Bàino *A hajléktalan és a szemét szonettje* című művéből, a szerző keserősége „kirobban” az általa leírt világból, és megmutatja a benne rejlő feszültségeket. Vagyis ez nem elidegenedés többé, hanem az élet teljes megélése, integrálva az új kulturális és társadalmi környezetet. Az említett költők/szerzők hisznek a szavak erejében, hogy azok képesek az új valóságot kifejezni, hogy elérjük és meg tudjuk idézni azt. Lello Voce szerint „A költészet ez az éles fájdalom az őrlőfogban”. Vagyis az irodalmon kívüli kontextus egygyé válik az irodalommal:

è questa lingua incapace di raccogliere
in una le freguglie di senso d'edificare
una frase formicaio per comprendere
tutte le relazioni tra nome e azione
l'ossessione di dire il dolore di capire
se sia vita il nome per l'interiezione
nostra piantata qui tra essere e svanire.
Ma perché tutto avvenga e sia vero
perché il pubblico e il poeta non siano
più poli muti d'un circuito tutto nero
occorre che fuori di qui essi agiscano
o altrimenti tacere tutti rinunciare e
seguir l'esempio delle bestie che altère
per iniziare a parlare aspettano che
anche la realtà faccia il proprio dovere.⁵

Ez a nyelv mely képtelen összegyűjteni
Egybe építőleg az értelemmorzsákat
Egy hangyaboly-mondat hogy megértsünk
minden kapcsolatot név és cselekvés között
a fájdalom kimondásának rögeszméje
megértése annak hogy a név jelképezi-e az életet
a miénk ideültetve létezés és eltűnés közé.
De hogy mindez megtörténjen és igaz legyen
hogy a közönség és a költő többé ne legyenek
néma pólusok egy fekete áramkörben
szükséges hogy kint ők cselekedjenek
vagy különben hallgassanak mind adják fel és
kövessék a barmok példáját amik túl fennhéjázóak
hogy beszélni kezdjenek várják hogy
a valóság is megtegye a maga kötelességét.

A 93-as Csoport első találkozásának (1990. február 3–4., Milánó) felvezető hozzászólásában a Biagio Cepollaro által kiemelt költészeti aspektusok közt ott találjuk a dialektusok használatát annak érdekében, hogy aktuális képet kaphassunk a valóságról. Ezenkívül érdekes, hogy ennek a mozgalomnak meghatározott célja volt az 1993-as felozlás, továbbá a tudatosan meghatározott időtartam és a kísérletben való korlátozott részvétel. A végesség-érzet vonatkozik a nyelvi-ideológiai tevékenységekre is: továbblépnek a kapitalizmus elleni anarchikus támadásoknál, és inkább a kritikus megközelítést támogatják, amely ironikusan ábrázolja a média és a tömegkommunikáció világát. Felhagynak a kizárólagos marxista hivatkozásokkal a szabad elméleti referenciaszövegek kedvéért, lecserélve a marxista műveket Marshall McLuhannek és Lucien Goldmann-nak a technika, technológia és társadalom közötti összefüggésekről írt analíziseire. Következésképpen a szemantikus dimenziót, ami még elsődlegesen dominálta a 63-as Csoportot, alapvetően felváltja a pragmatikus-performatív dimenzió, mely kifejezésre juttatja azt a változékony formát, melyben kísérletezéssel és az alapelvek új funkcióival, műfajaival, költőiségével találkozhatunk.

Az irodalmárok belülről akarták leleplezni (megérteni) a jelent, megélve és hangsúlyozva minden jellemzőjét. Olyan költészetre törekedtek, amely nem keres menedéket egy másik, eszmei valóságban

5 Lello VOCE, *Pseudosonetti Rorschach = Farfalle da combattimento*, Bompiani, Milano, 1999.

mindentől távol. Azt akarták, hogy a műfajok és a beszéd módok összevegyüljenek, a szövegek tartalmazzanak dialektális elemeket is, melyek a tényleges olasz nyelvi valóságot jelenítik meg. Mindez szükséges az erről a valóságról alkotott realiztikus képhez, annak ellenére, hogy az kiszámíthatatlan és szétforgácsolt; a részleteknek forradalmi potenciáljuk lehetne, ha saját kontextusukból kiemelve új jelentéskonstrucciókba illesztenék őket.

Lezárásként megállapíthatjuk, hogy a 93-as Csoportot és általában az egész *Harmadik hullámnak* nevezett jelenséget úgy határozhatnánk meg, mint tapasztalatok együttesét, mint törekvést az írás fogalmának megújítására. Olyan kísérleti költészet ez, amit mozgalmaként értelmezhetünk, és melyen keresztül az avantgárd fogalma túllép a szűk politikai és ideológiai jelentéstartalomra.

(A verseket fordította: Sütő Noémi Réka)

L. SIMON LÁSZLÓ fotói

Sepsikőröspatak – Cigányhegy, 2019

TESTEK METAFIZIKÁJA, AVAGY FORRADALMI PRELÚD
HÁRCM HANGRA.

/Happening Színház és a Stílusok keveredése.../

forgatókönyv vázlat:

1. SZEREPLŐK: INCONNU csoport tagjai.
2. HELYSZIN : Fialat Művészek Klubja.
3. IDŐPONT : No.1. 1979.nov.30. -elmaradt-
No.2. 1980.jan.17.

- a./ Az előadás természetesen késik.A közönség megérkezett.
Az előadás 5-10-15 percet késik.A közönség türelmetlen.
A történet színhelye zárva.A közönség mérges, tanácstalan.
A happening talán elmarad.A közönség dühösen, szitkozódva érthetetlenül áll.A közönség le van szarva.

Az ajtó kitérül.Kérik a belépőket.
Belépés csak meghívóval /mail-art/,
vagy anélkül.A művelet után a jelen-
lévők beléphetnek a történet szin-
helyére.

- b./ A terem sötét.A terem majdnem sötét.A terem közepén áll a
"valami", amelyből áttetsző kék fény világít.A "valami" egy
fólia-henger./technikai akadályok esetén négyzet/ A henger
mellett jobb oldalt hatalmas üvegtábla, rajta kasírozott portré.
A henger belülről világít./infralámpa/ A portré és környéke
erős, fehér, konturos fényvel megvilágítva.Hátul a terem bal
sarkában hangtechnikai eszközök és egy technikus.
/magnó-hangszórók-hanggenerátor/

I. A HENGER LEÍRÁSA:

A fóliatest vázát kifeszített vékony drótszálak alkotják.
Alapterülete 4m, magassága 2,5m.
A test szabálytalan elrendezésben, különböző magasságokban
apró nyílásokkal van ellátva.A közönség így szemlélheti a
belső térben történeteket.A testbe csak egy létrán át lehet
bejutni.A létra szétnyitott szárainak egyike kívül, a másik
belül helyezkedik el.A fóliahenger belső oldalai mellett
posztamensen filmvetítógépek.A vetítők a tér sugarsait, vagy
átlóit alkotva vetítik képeiket a szemközti áttetsző falra.

II.A HENGER BELSEJE:

A henger belseje mitikus, zárt egységű, megfoghatatlan tér.
A henger alja fehér vászon.A földön meztelen női test, fehér
lepedővel /selyem/ letakarva.

Mellette fehér széken /régi háttámlás szék/, meztelen férfi ül. Fehér ágyékkötőben, arcán fehér maszk. Az ülő férfi mellett, kinyújtott, magafelé tartott karokkal fehér, kirakati-bábu. Fején fehér maszk. A bábu csuklójára kötve, két fehér galamb. A fekvő női test lábainál nagy befőttesüveg, benne 4 vörösen világító egér./fluor festék/ A bábu mellett harmadik személyként egy aluminium fóliába csomagolt ember áll. /fólia alatt fehér selyem/ Az álló férfi előtt, fehér festékes üveg./tempera/Körülötte feketére festett ruhacsipeszek sokasága. A hengerben csak az UV.lámpa világít. Az egerek és galambok-mozgásán kívül, minden mozdulatlan.

HAPPENING-TÖRTÉNÉS:

A közönség nézelődik a fent leírt helyszínen./csak világítás és hang: visszhangosított monoton zajok /Egy idő eltelté után, fekete ruhás férfi lép a helységbe.
Production No.1. /akció-festés/
A történet után fehér fény kikapcsol.
A feketeruhás a létrához lép és nagyon lassan bemászik a henger belsejébe. Ettől a pillanattól minden nagyon lassan történik.
A feketeruhás a vetítőkhoz lép és bekapcsolja, működésbe hozza őket.
A feketeruhás a bábun lévő fehér maszkot az arcára helyezi.
Az ülő férfi mögé lép.
Borotvát vesz elő, és nyírni kezdi a haját.
A levágott haját a bábu előre beragasztózott koponyájára ragasztja.
Ugy, hogy a hajcsomók az egészet befedjék.
Az ülő férfi személytelenné válása és egyben külső ismertető jeleinek átkerülése a bábura, fokozatosan történik.
A művelet után a kopasz férfi felemelkedik, a nő lábainál lévő vizet lassan a testet borító selyemre locsolja.
Merítőnek két tenyerét használva.

A művelet után a férfi, kezében lévő szikével a nő mellétől a hasáig felvágja az anyagot. Ugy, hogy az emberi test is megsérüljön.
A cselekvéssel egy időben a bábu bal kezében lévő galamb nyakát.....
a feketeruhás borotvával elvágja és a vért a bábu fejére, mellére folytatja.
A döglött állatot elengedi, az a bábu balján himbálódzik.
A véres borotvát a bábu bal kezébe helyezi.
A feketeruhás a felegyenesedett meztelen férfihez lép.
Alarcát leveszi és a véres bábura helyezi.
A maszkjától megfosztott ember, lassan jeleket ír a mellére, szikével.
A cselekvéssel egy időben a feketeruhás letépi a fóliát a beburkolt...
emberről./előtűnik a fehér selyem/
És a fóliával beburkolja a bábu kezén lógó galamb tetemét.
A bábu baljában csüngő ezüstös fémgolyó, jobbójában élő galamb.
A henger, fehér belseje egyre véresebb..

A VÉRZŐ FÉRFIT A SELYEMBE BURKOLTHOZ VEZETI, MAJD A SELYMET /A VÉRZŐ ÉS A BETEKERT FÉRFIT LASSAN FORGATVA/ EGYIKRŐL A MÁSIKRA TEKERI. VIGYÁZAT!!! A HAPPENING LEGNEHEZEBB RÉSZÉ. CSAK LASSAN ÉS SZINKRONBAN MOZOGVA VÉGEZHETŐ. A CSELEKVÉS VÉGÉN A VÉRZŐ FÉRFI BEFÁSLIZVA MOZDULATLANUL ÁLL, MIKÖZBEN ELŐTŰNIK EGY SZINTÉN FEHÉR ÁGYÉKKÖTŐBEN LÉVŐ MEZTELEN EMBER. AZ UJONNAN BETEKERT ALAK FEJÉRE A FEKETERUHÁS RÁTESZI A BÁBU FEJÉRŐL A VÉRES ÁLARCOT.

A FEKETERUHÁS A MEZTELENÜL ÁLLÓ FÉRFIGEHEZ LÉP ÉS A FÖLDÖN LÉVŐ FEHÉR FESZÉKKEL TETŐTŐL-TALPIG LASSAN FEHÉRE

FESTI. A MŰVELET BEFEJEZÉSE VÉGÉN, A FEKVŐ NŐ LÁBAINÁL LÉVŐ BEFÖTTES ÜVEGET A MAGASBA EMELI, MAJD LEEJTI. AZ ÜVEG ÖSSZETÖRIK. AZ EGEREK ÖRÜLTEN

ROHANGÁLNAK A TÖRMELÉKEK KÖZÖTT. A FEKETERUHÁS ISMÉT A FEHÉRE FESTETT FÉRFIGEHEZ LÉP, ÉS A LÁBÁNÁL LÉVŐ FEKETE CSIPESZÉKKEL BECSIPESZELI EGÉSZ

TESTÉT. A MŰVELET UTÁN A FEKETERUHÁS AZ ÜRESEN MARADT SZÉKHEZ MEGY ÉS LEÜL. A MINDEDDIG MOZDULATLAN BECSIPESZELT EMBER A BÁBUHOZ LÉP. A BÁBU BALJÁBAN LÉVŐ BOROTVÁVAL ELVÁGJA AZ ÉLŐ GALAMBOT MEGKÖTŐ KÖTELET. A GALAMB A TEREMBEN REPKEDE.....

a henger belseje megmerevedik, mozdulatlan lesz. a közönség távozásáig minden mozdulatlan. figyelmeztetés: a történet előtt és után a közönséggel mindenféle kapcsolat kerülendő. az INCONNU csoport személytelenül adja elő a történetet./a személyeket tárgyiasítja, a tárgyakat új jelentéssel ruhazza fel/

Részletek egy levélből:
-Kábult nihilben vegetáló egyéniségem nemléte, tényszerű valóságként nyilallik torzult tudatom mélyének szétolvadt tükrében. Az emberi memória gigantikus skálájának határain állok. ALSÓ HATÁRAIN! Az örültség kapujának tátongó szája felé hátrálok, s átlépve rajta; a szabadság rabsága már majdnem szétépti törvényekre épült szabályszerűséges énem korlátait. "VEGYI"-nek nevezett folyamat vagyok csak! Tennem kell majd azért, hogy én a "VEGYI"-nek nevezett folyamat megszünjek. Szétroncsolt egyvelőm lényege a semmilyenség. Sértetlen egyvelőm lényege a szétroncsolhatóság. A szétroncsolhatóság lényege a szükségyszerűség. A valóságot az örültség vakító fehér köde borítja...

TECHNIKUSI LEVELEK No.2.

ismeretlen csoport
magyarország 1979.

TRICEPS

A csöndes gitáros

Gasner János* szívhúrjai

Otthagytam '93-ban Gyergyószentmiklóst, mert minden romániai magyar színház visszautasítja tervezett darabomat, a *Magyar Drakulát*, amit a házsongárdi temető egyik főúri kriptájának másában akarok előadni, román asszonykórussal. A Figura semmibe vett ezermesterével, Blénesi Csabával Budapestre költözünk, néhány hétig a HangÁrban, Erzszi színiiskolájában alszunk, a padlón, majd kivesszük a kétszobás tetőtéri lakást Zuglóban, az Erzsébet királyné útján. A következő években sokan laknak majd itt, és még többen utaznak át. A kisszobában, ami nem más, mint egy beüvegezett terasz, csak egy dupla, felfújható gumimatrac van, ami reggel hatra leenged. Ez a „Micimackó kuckója”, itt húzzák meg magukat az „állandó vendégek”: először Ürmi és Pusztai, akik a katonai behívó elől menekültek Szabadkáról, majd Béla és Péter, akik vidékről a Kampec Doloresbe jöttek zenélni. Senki sem dolgozik igazán, nem tudom, miből élünk. Könyvet árulok a PeCsában, a fiúk plakátot ragasztanak, standolnak. Vidámak vagyunk, mindent

* Gasner János (1955–2009) autodidakta zenész (gitár, dob, billentyűsök), zeneszerző és grafikus, a budapesti avantgárd zenei és színházi élet doyenje. Az Art Deco (1984–1985), az Európa Kiadó (1984), a Sziámi (1989–2007), az Orkesztra Luna (1992) és az Új Nem (1992) zenekarok tagja; a Paleo Acid (1992–) dobtrió, az Escorial Gitárquartet (1997–) és a Paddy at the Gas Station (2009) vezetője; az Opál Színház (1994–) zenésze és performanszművésze. Pillangó (1994), Dixi (2003) és Bárdos Deák Ágnes (2009) lemezeinek társszerzője. A ferencvárosi legendás Black-Black Galéria (1995–2000), majd Merz Ház (2002–2005) underground művészkлубok egyik alapítója és zenei vezetője, Bada Dada performanszainak állandó kísérője, az emlékére létrehozott alapítvány kuratóriumának elnöke, és a Dada Univerzoom (2008) című dokumentumfilm társszerzője.

Nehéz megfogalmazni a barátságot. Huszonkét évesen, naiv lelkesedésemben ezt gondoltam róla: *A barátság nem valamilyen hősiesség, hanem csupa pici, látszólag jelentéktelen, sokszor kínosan nehéz apróság. A barátság nem szentség, hanem egymás elviselése, amíg jólesik, jó szándékkal. Egy olyan állandósult, cinkos állapot, mikor a szavak már régen nem kellene, csak egy gesztus is elég, egy pillogás. A barátság rokon-szenvedélyből fakad, és a megszokással rögződik mint a szerelem. De ha a megszokás az unalomig ér, minden kötél szakad. Ezért ne hagyjuk egymást elfásulni abban a tudatban, hogy jó barátok vagyunk.* Ma, hatvannégy évesen, tudatos kiábrándultságomban, ugyanezt gondolom róla.

Gas (Fotó-Livia Cases, 1994)

elvesztettünk, jöhet a minden. Sokat hülyéskedünk, járunk az FMK-ba Korai Örömrre táncolni meg a Tilos az Á-ba. Hetente újabb emigránsokat fogadunk be, kalauzoljuk őket a nagykövetségekre, húznak München, Toronto felé.

Támasztottam egyik éjszaka a pultot a Tilosban, valami hardcore koncert után, amikor odalépett hozzám egy kopott fekete ruhás, bőrdzsekis alak, kezében borospohárral, és megkérdezte, én tartom-e az edzéseket a Buddhista Főiskolán, mert ő szeretne karatézni. Érdekeltek a „nagy szellemi és testi tűrőképességet” kívánó előadások is, ahogyan akkoriban az Opál fizikai színház performanszait hirdettem. Mondtam neki, jöjjön hétfőn hétre, és azt hittem, többet nem fogom látni. *Ki ez?* – kérdeztem a közelben álló punklányt, amikor a fickó elment. Az meg nagy áhítattal azt felelte, hogy ő Gasner János, a gitáros.

Megjelent hétfőn egy kinyúlt sötétkék mackónadrágban, és attól kezdve velünk maradt, haláláig. A társulat 19 darabjában mint performanszművész és zenész vett részt. Amikor az ezredfordulón megszüntettem a mozgásokat, és gyakorlatilag zenekarrá alakultunk, neki köszönhattuk a *2000 ütés*, a *Tündérbordák*,

a *Bábel*, a *Balkán Expressz* és a *Dadalok* remek koncertjeit. Zümi, aki az Escorial Quartetben együtt játszott vele, így emlékezik rá: „Egy kép: a Black-Black Galéria pincéjében a kb. másfél négyzetméteres, világot szimbolizáló deszkán ketten, Gas és Judy elmélyülten kísérik Badát, aki már csak a kifutón, – ami egy kétszemélyes szánkó – fér el, és onnét kiabál: *Csak valami tiszta érzést akarok kicsiholni belőletek!* Egy másik: legalább százvalahány zenész, köztük a gitár-szintetizátorokkal, a Jánossal mi is, a Múcsarnok lépcsőin: efZámbó úrharmonikusai egyentrikóban, felirata: MINDEN UGYANAZ MÁSKÉPPEN; a kotta: három-négy akkord, külön táblákra felírva. [...] 2000-ben az Opál Színház *2000 ütés* című előadásában kaptam helyet mellette, amit előbb már, mint agyhagyottnak tűnő ötletet, említettem. Hogy mennyire nem volt az, csak azok tudhatják, akik részt vettek benne. Elég nehéz dolog volt, nyolcan, seizában körbeülve, azokat a tulajdonképpen egyszerű ritmusképleteket produkálni a lábasokon, amivel egy belső rendet kellett tartani; nem volt mindegy, hogy ki mikor, mit üt, pontosan meg volt határozva mint az irányok is, hogy az óra járásával egyezők vagy ellentétesek legyenek. Ezeket a *ritmikus meditációkat* – ahogy János elnevezte az ütéseket – ő is találta ki, és levezette a próbákat, ezzel ismét egy újabb arcát mutatta nekünk. Tényleg meg lehetett *lelkesülni* ebben a produkcióban.

A Paleo Acid: kompozíció dobokra és félmeztelen férfiakra (Gas, Magyar Péter, Gacs László). A *Blue Box*¹ filmben láttam őket először. Úgy doboltak, hogy megállt bennem az ütő. Csorgott róluk a veríték, teljes extázisban tartották a feszes és durva ritmust, utoljára a korai Laibach tudta ezt. Felutaztam a nyolcvanas években Szabadkáról kéthavonta a Fekete Lyukba, Vágtázó Halottkémek-koncertre, és mindig benéztem a Blue Boxba,² hátha ott lesznek, de soha nem volt szerencsém. A banda mint később megtudtam, valójában nem létezett. Gas hívta őket időnként össze, hogy ne feledkezzenek meg a „törzsi” zenéről. Neki sikerült a dobkoncertet performanszá emelni. A Tibeti Együttérzők hat napon át doboltak, háromórás váltásokban a magyar Kínai Nagykövetség előtt. A Sziget Fesztiválon ő vezette a száz olajoshordón krampácsozó amatőr és félprofli zenészek csoportját. Kitalálta a „ritmikus meditációt”, mert lehetetlen, amit az Opálnak évekig tanított. Ültünk a buddhista főiskola dődjében, japán harci seizában, és konyhai lábasokon kellett hurkapálcikával gyakorolni, hogy azután lábasdob-állványon és acéltraverzekon függő hordókon folytathassuk. Ezt a zenélési technikát 1998–2002 között több színházi performanszunkba (*A pancsen láma elrablása / Ah, cél tűrő tér* stb.) is beépítettük.

Szerette a „városi indiánokat”: a rendetlenkedő Kisbadát, a telitetovált Pillangót, a kocsmafilozófus Dixit, és mindenben segítette őket. Kevesen tudják, hogy a *Börtöndalok* kazettán ő énekelt fel a szöveget a me-rev, részeg Pillangó helyett. Sokat vitatkoztam vele, főleg művészetről és életfilozófiáról, mert kíméletlenül igényes volt, és semmit sem fogadott el könnyen. Dekkoltunk a Vörösmarty mozi kávézójában, két asztal volt összesen, és mindenféle népek megfordultak ott: művészek, melósok, klosárok, még egy katonatiszt is. Éppen kedvenc bandáját, a Red Hot Chili Pepperst dicsérte, én meg nagyon untam, és kötekedve beszéltem, hogy soroljon már fel három magyar gitárost, akit jónak tart, mert a kurva életbe, nemcsak

1 *Blue Box*, magyar kultfilm, Budapest, 1993, rendezte: Káldor Elemér

2 *Blue Box* Mozi (1989–1999), Ferencváros, Kinizsi u. 2; később: Multiplex Kultúrház (2000–2008)

Amerikában vannak tehetségek. Haláli lassan cigarettára gyújtott, beleszívott a piros Marlboróba, és azt felelte: *Dénes József, Bujdosó János, Láposi Farkas*.

Ürmös később *A semmittevés filozófiájában*³ megírta ezeket a mozis beszélgetéseket az „élhető élet” kudarcáról, közöttük Gas elméletét is a művészet nyomorult karavánjáról: „Képzeltetek el egy hatalmas truppot; zenészekkel, színészekkel, írókkal, festőkkel. Járják a világot, és közben felvidítják, elgondolkodtatják az embereket. A művészet karavánja ez. Éjszakánként történeteket mesélnek a tábornok körül, csillagos ég alatt alszanak, és ha eljön a reggel, tovább vándorolnak... Amikor faluba vagy városba érnek, megmutatják az embereknek mindazt, ami az életükből hiányzik. Távlakat, titkos ismereteket, rejtett érzelmeket kínálnak. Ahol megjelennek, ott szórakoztatnak, és lelkeket gyógyítanak. Sajnos a karaván eltéved. Nem látja a sivatag határát. Tűző napon aszalódik, hideg éjszakákon fagyoskodik... A készletek fogytán, és mindenütt csak délibáb... Hosszú ideje nem járnak már emberek közé. A karaván ott kóborol a sivatagban. Hétről hétre előőrsoket küldenek, hogy teveháton járják a környéket, és jelezzék, ha oázist vagy embereket találnak. Ám csak kevesen térnek vissza közülük... Egyesek eltévednek a homokbuckák között. Mások ha el is jutnak valamelyik településre, a lakosok elkergetik őket. A sok agyontámogatott, ám érdektelen művész között jelennek meg ők, egyedülként, spontánul... Sajnos, az emberek többsége nem nekik hisz... Mert elfelejtettük, mi is a művészet. És ha meghalljuk azt, ami létünk különféle szintjein áthatolva elér a lelkünkig, akkor összerezzenünk és megijedünk...” Szép és szomorú gondolat volt, amilyenekkel időnként meglepett bennünket.

A Kisbadáról szóló emlékfilmünket, a *Dada Univerzoomot* húsz napig montázsoltuk a Vörösmarty téren levő pince stúdiójában. Gas egyszerűen lenyúlta ezt a helyiséget valami turisztikai cégtől, akik már régen nem használták: feltörte az ajtót, heteken át hordta a kukába titokban a kéttonnányi prospektust a görög tengerpartról, majd beköltözött. Amikor évek múlva egyszer odatévedtek, úgy meglepődtek, hogy minden cirkusz nélkül átadták neki... Este 8-kor kezdtünk, és hajnalig keményen dolgoztunk: Gas vágta a zenét, Gili a képet, Zsolti hozta a kaját, én meg okoskodtam. Reggel általában már nem feküdt le, vitte a gyerekeket suliba, több zenekarral próbált, csak délután hunyt pár órát. Közben azon a júliuson váratlanul meghalt három barátunk: Jimmy, El Kazovszkij és Dönci. Döncinél abbahagytuk a vágást, és elkóvályogtunk a Gödörbe bebaszni.

Ebben a pincében találkoztam vele életében utoljára. Beugrottunk vasárnap este Tarcival, aki még soha nem látott élőben próbát, Gas meg éppen az új bandájával készült a hétfői bemutató koncertre. Patrick, az ír énekes nem volt ott, csak a Paddy at the Gas Station tejfölösképű zenészei, akikkel átvették a teljes repertoárt. *Mit szólsz hozzájuk* – kérdezte tőlem büszkén? –, *ezek a Súlyom testvérek, Bálint a billentyűs, és még egyikük sem nagykorú*. A felénél megállította a zenélést, rágyújtott, és feltette nekik Sickratman Miki videoklippjeit. *Ez most mihez kell?* – kérdezték tőle. *Hogy tanuljatok valamit* – válaszolta, kajánul mosolyogva. A koncertre már nem mentem el. Mindenki szupernek találta, pár nap múlva indultak volna

3 ÜRMÖS Attila, *A semmittevés filozófiája*, Filagóra, Budapest, 2007.

turnéra. *Hajnali fél 2 körül elpakoltunk* – mesélte később az egyikük –, *még beszélgettünk, majd intett a kisbusz ablakából és elment. Nem tudtuk, hogy végleg.*

Benéztem kedden kora délután a Filagóra könyvesboltba, kicsit netezni a galérián levő szűk, legendásan rendetlen raktárba, ahol a merzes barátokkal sokat elmékedtünk, ökörködtünk és iszogattunk. Ürmi és Zümi voltak fent, de valahogy fagyos volt a levegő. *Mi van, skacok* – nyerítettem rájuk vigyorogva –, *kiégett a Nap?* Akkor vettem észre, hogy Ürmi sír, Zümi pedig elhalványodott hangon azt mondta: *A János meghalt.* Nem igaz, azonnal felhívtam Virágot, de igaz. Tehetetlen dühömben és keserűségemben ököllel belevágtam az íróasztal oldalába. *A kurva igazságtalan istenit, miért nem inkább a tehetségtelen, langyos belű, szarfaszú senkik pusztulnak ki a világból!* Elmentek futni reggel, rosszul érezte magát és visszakocogott. Beült egy kád forró vízbe, és azonnal megállt a szíve. Valahogy így történt, soha nem tudtuk meg pontosan. Amikor a hamvasztás után hazavitték, az urnája kiugrott Gili kezéből, és elgurult a 61-es villamoson. Még egy égetés a karomon, Kisbadáé mellé: egy kör a kereszt fölé.

2018. november elseje van, Halottak napja. Ülök az új, sokadik konyhában, barna sört iszok, vékony mentolos cigit szívok, csak egyetlen lélekmécses világol, és arra gondolok, szinte mindenkit eltemettem, aki fontos volt nekem. Nem érzek keserűséget, hiszen maradtak-jöttek sokan az élők közül, akik itt vannak mellettem. Megkeseredik a cigarettafüst, elszorul a torkom, a felszabadító sírás előjelei, de nem hozna megkönnyebbülést, tudom. Mari azt mondja, ő régen minden halottjának gyújtott egy gyertyát, de ez ma már lehetetlen, hiszen mi ketten rivalgó fényben tündökölnének a lakást, annyi kellene. Nehéz volt nekünk ez a sok év, szembenézni a vicsorgó idővel, életünk deledőjén, amikor ők ott vannak, ahol lenniük kell, amit kiérdemeltek, ahol vannak, nélkülünk. Nézem a kezem, ahogy remeg benne a cigaretta, az égések, szúrások behegedt sebeit: hiányzik még egy utolsó történet, a saját. Amikor majd a bőrömbbe sütik mindazt, ami szerelmesen kijár. – Hiszem, hogy ők, a barátaim a Purgatóriumban visznek egy *undorgrund* művészklubot. Ott ülnek, koccintva, füstölve és nevetve, önfeledten zenélnek, várják a vendégeket. És hamarosan mi is megérkezünk.

A történet szereplői: Erzs: Lantos Erzsébet (beszédtanár, performanszművész), Ürmi: Ürmös Attila (író, dj), Pusztai: Pusztai Zoltán (gitáros), Béla: Ágoston Béla (fúvós), Péter: Hárságyi Péter (dobos), Zümi: Méhes Zoltán (1955–2019, gitáros), Judy: Ruff István (1954–2011, szaxofonos), Kisbada: Bada Dada Tibor (1963–2006, énekes, költő, képzőművész), efZámbó: Zámbó István Öcsike (zenész, képzőművész), Pillangó: Deák Ferenc (1954–1994, énekes, börtöngrafikus), Dixi: Gémes János (1943–2002, költő, kultfigura), Gili: Németh Attila (filmes), Zsolti: Aradi Zsolt (vendéglátós, író), Jimmy: Dóka Attila (1962–2008, punk képzőművész), Dönci: Dénes József (1957–2008, gitáros), El Kazovszkij: Jelena Kazovszkaja (1948–2008, képzőművész), Tarczi: Tarczali Erzsébet (masszőr), Patrick: Patrick McMullen (énekes), Sickratman: Paizs Miklós (énekes, performanszművész), Virág: Tóth Virág (divattervező, Gas felesége), Mari: Falcsik Mari (költő, Triceps élettársa)

SZABADKÖLTÖZNI MÁRPEDIG MUSZÁJ

FEUGOSSY László, *Nempiskóta – szerelmes vagyok a laptopomba*, tervezte FRANYO AATOTH, MissionArt Galéria, hely nélkül, 2014; FEUGOSSY László, *Korlátozott mennyiségű delej (Van, aki ingyenpszichedelikus)*, könyvtervezés, typgrafia FRANYO AATOTH, MissionArt Galéria, Budapest-Miskolc, 2017.

A vers betelep, beülő, illegális átlépő, kollegiális senkiföld. Észrevétlenül lesznek ilyen mezőkben a Laca-könyvek, Laca-olyanok, amily én, ha Laca-könyvezek. Nagyra tarthatom magam általuk. Hogy egyáltalán vannak. Hogy hagynak. Ilyen sok hőt majdhogynem csak a semmi ért, nem egészen ennyiért. Olyan meghatóak a rímek, amilyen íme közben lettem észrevétlen én. Egy észrevétlen én olyan, amilyen. Amijén egy olyan én részvétlen, éhen döngő légy, ami lennél, Laca-férfi. Farfű. Egy nő se fűz utánad. Döngj, moralj, viharzz. Zz, döngicsélj. Giccséj, dön kongj kinn, zengj csélj benn. Kiben zümm, abban robalj. Zajolj, lakatolj. Zz zakatolj, bolyongj, dü börgj. Csináld már végre, amit Laca-bajlok. Bajnok, áldd készre, hajlék zz, kingj kong. Ilyen kezdetektől tud bizonyos értelemben rátarti lenni az élet? A lenni szó most jó helyen? Vagy nem Laca-lenni jó azon? Nagyra van magától egyrészt a szó. Máskülönben langyképű, fő lényeskedő. A szónak tlanodni van kedve inkább. Szó+tanodás.

Apabízó, anyaleányzó. Orrát magasan hordozó kádárinas, és tényleg nem kádáriast akartam mondani. A múlt önelégült. A jövő elévült, ha nem ön alá nyúlt. Tetszelgő jelenet csupán egy feLugossys-pillanat. Itt zavarba jövkörülök, nem tudom, kisbetűvel kell-e bekezdeni. Tudok olyanról, akinek indián neve: Pil-lantó Minutum. Lacának híjják néhol, nehanta másképpen. Jótett helyébe jót Lacálj. Tehát van az az alapvető problémacucc, hogy egyes mondatkezdő emberek elbizonytalanodnak, ha mondatot feLugossyval kell kezdeniük. Mivel kezdi feLugossy a költeményeit? Na, ezen túlhaladjunk. Hogy túl nagygal írják-e olyankor az effe(k)t. E probléma mint cucc nagyon is kedvelhető, és elbizonytalanodni mind kedvelünk: vajh előbukkant-e már olyan mondatkezdő, aki feLugossy Lászlónak emberi időszámítás szerint csakis az olvasnivalóját ismerné? Olvasnivalóit. Vezetőnevét aki többhelyütt helyesen látta leírva, tehát olvasó emberről van szó, látóról, megjegyzőről. Erről a kaeshának pontos adatai lehetnek: tudják, hogy nulla az olyan ember, aki egyből sehogyan nem tudja megkettőzni magát. Nem jellemtelen, hanem hogy nincs. Még szerencse. Mármost nem hogy annak adataik vannak, hanem hogy ma sem lehet úgy, hogy az ember csak a saját idejű író ismerné, és nem is lenne jó, ha az ember csak azt az idejű ismerné, sajátíthatná ki.

Az urat az irat így nem önmagában jellemzi: ha felszerken, költözik, akkor nem csak az irataival megy. Minden Laca-könyv egy költözés maga.

Van az az alapvető problémamentes cucc, a szabad költözés joga. A kegyes nép serkenhet felfelé, a hajnal mosolyoghatva fejéből nézhet kifelé, jó pár száz éve foghatja a mondatkezdő, elbizonytalanodott ember a magányt, költözhet vele, ahová tud, amerre akar. Van, akinél ez kimerül a szabadba költözés alkalmi jogával, hízó jegével. Kiknek a gyárak udvarában ma is Kondorok. Keverednek korok, kikenél év az énnel kenderként hempereg. A káeshá ugyan a nyomában, miszerint szeretőként, szeretőnként, szeretőnként, szerethetőnként (ésatöbbi) hurcolja-e az ember inkább a hízó jeget, miként harcolja le az ember a jó pár száz éve fogott magányt, a társas fény melyik rubrikában szerepel és előbb-utóbb melyik pontban kezd élni a szabad költözés jogával. Szabadköltözni márpedig muszáj, a káeshá szerint is.

A szabad költöző költözőként eshet be saját akolmelegébe. Baszolmeleget mégse írhatok, attól a darvak kihúznak. Hodály-módszerrel, aranyszál tollakkal repdeshet, mint egy angyal. Világ költözői, hegyesüljete, tompa ceruzát is adott kezetekbe a felmenő; „mint egy

kifordított szó / úgy hangzik mostanában az élet / visszafelé beszélnek benne / akik úgy hiszik / hogy tudnak beszélni / és még a viharosan tomboló / szél zúgása is / zavarja a maradék / megértési felületet”. A kifordított, kiferdített sómester másik szemeszter idején azt írja: „és amikor a szavakat válogatom össze / mintha egy nagy kalapból húznám elő őket / - leginkább bűvészkedés helyett van ez így - / hogy minél költőibb legyen ez a hétköznapi / bőrünkön érzékelhető misztérium / melynek talányai elgondolkoztatják / az embert / hogy az élet soha sem időjárásmentes”. Egy ősapa felkiáltja magát: találjuk ki a világ legfényűzőbb fényzavarát! A hízott jég egy két végén égő gyertya, például. Ez azért elég halzavaros, halljuk be. Ha a jég éppen annyit halhízik, amennyit fogy, akarom mondani, hal fagy, hal meg nem, akkor feLugossy László költészete élő példa a valaha volt legfestőibb fényzavarokra, úgy hozza azt a költészeti ősapa-cuccot, amit hordozóra és hordozottra egyaránt a legnagyobb szeretettel lehet ráterhelni: vagányul nekifut veled minden távna, még el is cipel, ha úgy adódik. feLugossy mint költészeti ősapa (feLugossy mint ősköltészeti tőapa). Olyankor a szín tiszta akció: veled költözik, veled költözik, szabadon.

Balról be: a fogyasztó; a fogyasztó megtévesztése céljából igen nagyon távolinak vélt szavatossági idejű haltermékeket helyez el a fakkokban, szándéka szerint mintegy több hónapnyi örök nyugalomba. Igen, úgy gondolja, van csupán több hónapnyi örök nyugalom. Igen, úgy gondolja, van csupán annyi örökség, annyi időre szóló, amennyit örökké bír el a halvalóság.

Fentről beereszkedik Kun Marcella Laza Baba, szerinte itt és most a hal valósága nem az elhelyező halva lósága. Van ugyan a csikóhal, de az egy másik szín másik története. Kun Marcella Laza Baba szerint feLugossy László *mindig egy másik történet*. Egy kettőnél többtű jelenség, aki akárhol van, egyszerre legalább triumvirátus, vonósnégyes, pentagramma, száztagú irányzenekar. Két legutóbbi kötete a fakkban, melyekről főleg szó eddig, eztán is megyen. Kétéltük a szénakazalban: *Nempiskóta - szerelmes*

vagyok a laptopomba, Korlátozott mennyiségű delej (Van, aki ingyenpszichedelikus). Hordozza őket hogy, hogy nem a fogyasztó, el ugyan nem feledkezik róluk, el ugyan nem a halakról és el ugyan nem a lehetséges jövőkről, hogy aztán egyszer csak egy animációs filmsorozat egy aprócska részlete láttán hallján eszébe ötljön a múlt (Fakk, a macskák ríme). A tett ígéret, hogy a fakkba tettekről jelez. Az ígéret nyomasztó, meg kell tenni, amit a laza megkövetel. Egyrészt e baba könyvek ügyében hatásos a fogyasztónak a fogyasztó jövőjére is gondolni, meddig bírja szusszal. Másrészt, hogy vágyamszünet idején térít-e lokálkárt a biztosító. Mi van, ha a lefagyalt túléli lefagyasztóját, s egyszer majd egy felhasználó úgy gondolja, az *idejét múlt* az egyik legfényűzőbb, fényzavaros magyar igeidő, a valaha volt legszebb. A nyelv mint fogyasztás feLugossy László *minden esetében*. Része a határozásnak például filmrendezés, -szereplés, képzőművészeti alkotás, performansz, dalszöveget, vers, novella, természet-, tánc-, érzézés- és távozás-művészet. Szintiszta akcionizmus. Jobbról ilyenkor fut át az ismeretlen: ha a fogyasztó csak hanglemezzel hallja, akkor nem énekes, szövegíró, akkor látványtáncpedagógus. Ugye, ha meg csak olvassa őt, akkor fénytévesztő hírében áll. A legjobb, hogy nincs, ha csak, és hacsak sincs. feLugossy mindenkit megtéveszt azzal, ahogy elhelyezőként elhelyez, hogy majd jó lesz valamikor. Hogy legyen mihez nyúlni. Nyúl is van valamelyik fakkban, de az egy másik történet. Az elhelyező gondol a jövőre, tréne a személyi elhelyező. Számít a túlélésre. Tud túlélni. Hiszen kevéske szabadköltözőről tudja az ember biztosan a jelenben, hogy az egy másik a jövőben is *fakk* lesz. Sőt amikor már nem lesz jövő, fakk marad még akkor is. Róla tudni. A múlt észbe ötlő, ha a fakk a macskák réme. Kiolvasztás után Károly bácsi és Irma néni Szerénkével próbálja föletetni a haltermékeket, de az csak húzza a száját, és száját marad. A könyvek elsőolvasója ezért is tiszteli, ha a sohasem az *soha sem*, a pofonegyszerű az *pofon egyszerű*, a tipográfia az *typgráfia*, hiszen a *Korlátozott mennyiségű delej*ben olyasmi ötlék észbe, hogy „mint egy kifordított szó / úgy hangzik mostanában az élet / visszafelé beszélnek benne / akik úgy hiszik / hogy tudnak beszélni / és még a viharosan tomboló / szél zúgása is / zavarja a maradék / megértési felületet”.

Szorítózni a próbálás. Korlátlanul a korlátozódás. Két könyvről szólni bővebben annyi, mint könyvről kettőnél bővebben tolni. Figyelem, a Nílust a Hernád mentén rosszul utánzom. A könnyező szem nem környezetbarát. A környezet nem könnyezőszem-barát. A könny nem kötettről szóló írásba való szó. A környezet nem kötetkönyv. A túl sok definíció ártalmas. A túl kevés ártalmatlanít. Ami sok, abból jó a megártó. Ami jó, abból meg a sok jó. A könnyezett szem definitív. A környezet túl sok. Ami árt, az nem barát. Ami túl kevés, az túlkönnyezett. Őt könyvem itt a szerzőtől, egy próbát megér, hogy itt-ott belépnek majd. Vagyis beléptek már rég. Egy fecske nem csinál, csak varrat. A varrat szó egyrészt csinált-jó: műveltet, lehet tőle tanulni sokat. Lehet belőle. Mit csináltat Jolika? Varrat. Másrészt jó, hogy uez a szó főnévköz, a köz nevesülése. Mi keletkezett egy maJolikán? Varrat. És akkor még ott van többek közt a varratta, a varrata, var-attack, és mennyi minden varratság,

varratság még. A „csak”-ról és a „nem csinál”-ról túl sok kérdésményem lenne, kérdezni nincs túl sok idő. Marad a fecske, az egy, mint az egyik főtárgyalt kötet költöző madara. Telt a kötet fehérrészü szürke, fehérrészü fekete fecskékkel, fecske ékkel. Szeretni lehet az ékeikkel mihez és mibe kezdeni. A fecske-ékek helyzete elszórakoztató. Benne repül, meg kifelé repül, ami a lényeg; befelé röpkölje egy se nincs, egy se nyaraz. Minden fecske élékül, elsebez. Minden felseb elfecske. Mondom én, hogy egy fecske csinál, csak varat. Megnyíl a fecske vers-sebe újra meg újra, fölszakad, ha hozzákezd bármelyik oldalhoz. Van feketetípusú az elején (első oldal), ami kifelé megy, lefelé, félbehagyja magát, kifutóra szerkesztett. Láttak már a t. olvasók emukifutót? Nem állatkertben az emukifutók fecsketípusúra szerkesztettek. Nem állatkertben az emuk úgy érezhetik, fecskék lehetnének, ha nem lennének emuk. Az lehet az igazság, hogy ez a felismerés a feLugossy-könyvek egyik alapvető igazsága lehet? A könyvek felfedezik, hogy igazságot szolgáltathatnak. A szolgáltató kifutók között van egy szürketípusú (itt és most lényeges, hogy harminckettedik oldal, magyar hártya), nyolc óra irányba, lefelé. Kilencvenkettedik oldal, fekete, kimenő, kilenc óra irányba. Az irányban az is a jó, hogy nem mondja az ember, reggel vagy este nyolc óra irányba. A reggel vagy az este felesleges. Vagyis a megkülönböztetésük az. A kötetben az – első oldalon található – „előszorítás” üzenheti, hogy versekkel, szövegekkel és buborékokkal találkozhatunk. Vagy sok minden mással, de ahhoz a szerzőnek nincs *amúgy* köze. Poénszinten így több minden más is átfecskéz. Átfecskendez, hogy csakis verseket közlő kötetnek akar megmaradni, verseivel, szövegeivel és buborékjaival. Átfecskendez, hogy fecskefeleslegesek az oldalszámok, és nem elsősorban a tartalomjegyzékek hiányában. Akár a pi-jel a kötetcímben, nem több, mint udvarias útbaigazítás. És nem kevesebb.

Ha a számok ugyanígy elbánnának a *Korlátozott mennyiségű delej*jel, vegyük számításba, hogy nem véletlenül olyanok az oldalai, oldallapjai, alaplapjai, élei, szélei, amilyenek. Egybehangzó kötetekről esik szó, nem kisebb oldallapokkal, mint amiket valójában két gyerekfecske-szárny nagyrészt lefedhet. Még azt se mondaná úgy rájuk egy sokat költöző fecskeember, hogy zsebbe valóak, mert a zsebméretük is igen nagyon különösen igen nagyon különbözőek tudnak lenni. Zsebbe Baba, halacska, kicsi macsó: költő-zéskor rendre a zsebből is kieshettek.

1967 és feLugossy László. Olvasni lehet a neten, tiszta forrást keressen, akinek kettőnél több Laca-könyve van, hogy „1967-ben találkozott a szentendrei efZámbó Istvánnal, aki szintén képzőművészettel és zenével foglalkozott. Alternatív művészeti közösségként együtt hozták létre a Purgatórium Klubot, melynek működését alapvetően meghatározta kettejük gondolkodásmódja és életstílusa: az anarchizmus, a szürrealizmus, a dadaizmus és a hippiség sajátos keveréke. A rendőrség egy-két alkalommal be is tiltotta a klubot. Lacáék ekkor kezdték a Szentendrei Szabadtéri Tárlatok szervezését, majd 1972-ben hasonló gondolkodású alkotókkal együtt Szentendrén létrehozták a legendás Vajda Lajos Stúdiót, az akkori konstruktivista és neodada, neoszürrealista, illetve konceptuális törekvések olvasztóműhelyét.” „Nem gondoltam volna, hogy az élet olyan lesz, mint az 1967-es táncdalfesztivál, de ez még annál is rosszabb” – emez meg ott a Nempiskóta egy buborékjában. Feltehetően tehát a szerző mondja. Hozok egy mondatot a '67-es egyik konferansziájától: „Köszöntjük a Szovjetunió, Ausztria, a Német Demokratikus Köztársaság, Bulgária és Románia televízióvezetőit. És köszöntjük Brüsszel, London, Belgrád, Berlin, Bratislava, Helsinki, Moszkva, Novi Sad, Szófia és München állomásnak rádióhallgatóit.” Hozok egy másikat, egy másik konferálótól: „A szerzők díjainak odaítélésénél a zsűri tagjai igyekeznek magukat az

előadók személyétől elvonatkoztatni, függetleníteni, és elsősorban a dalok zene- és szövegbeli értékét mérlegelik majd. Az előadói és hangszerelői teljesítményeket majd az előadók és hangszerelők díjainak odaítélésével méltányolják.” Na, ezeket adják össze azzal, amit feLugossy mond, adják össze kedvenc Korda-dalokkal, s hogy a zsűri tagjai között ott volt Szepesi György újságíró, Görgey Gábor költő, Vitray Tamás újságíró, Bodrogi Gyula Jászai-díjas színművész. Utóbbi a legnagyobb tapsot kapja. Mármint zsűritagként, tetszenek érteni. Ingó, bingó. A zöld fűszál szépen felöltözik. Kun Marcella Laza Baba nagyon képerzelgős máma. Azt mondja, a könnyek fűkékek érted, Lacám, reggel, égszínfűkékek reggel a füvek, ha utánad lírok. Ha miattad, sárgák a füvek, szalmasárgák. Reggel is érted, mi az utánad. Füvek értik, kékek, sárgák, reggel mi a miattad. Ami a miatt, az az érte. Ami érte, az a miatta. Nem csak reggelenként van ez így már. Miatyám, te ott mennykében, ne sárgállj szalmán, fű ég, a lángközép középkék, a csúcsan utánsárga, lásd meg, ha érte lírok, azt nem érte szín, egy szín se érte.

A színek teszik tönkre azt a helyedet, amit utoljára látok, Laza Babám. A színek a hibásak, ha hibás a tönkretétel ebben. A színek, amiket fejből tudok, nem a te ismert fejszíneid. Színhibás reggel a fű, délben az ég. Felszínes fűkék a reggel, égszínfűkék, utánad szalmasárga a dél, te érte ezt a delet. Érte, hogy a szín a kékre, a sárgára egészen jó felelet. Szétfő szalmafejed, szét a sárgafejed. Szétfő a hét kezdőnapja, elkedv lesz rá a holnap, ha lesz rá egyáltalán. Lacám, mennyivel jobban tudom azt mondani: Laca, a Lacám helyett. Holott színhelyes lenne a Lacám is, a szem-éj színe felszínelne.

Meg is láttam, el is kaptam, visszajött. A könyv egyedi, elajándékozottam, ismerem. Tudom, kié volt az ajándékozott. Ő hozza vissza. Járok úgy, hogy mástól kapom ajándékba azt az egyedi könyvet, ki tudja, hány kézen keresztül könyvezik az ajándékozott, míg visszatalál hozzám. Visszakívánkoznak hozzám az egyedi könyvek. Motivumok jönnek hozzám vissza így, melyekről azt gondolom, egyedi, az én egyedim, visszaküld a kiállításra olyan művet, melyen a motivumaim szerepelnek, vegye az ember hódolatnak. Annak veszem. Milyen kicsi a világ, mondjuk, és valóban, hazajönnek egyedem, visszaköszönnek begyedem, a tenger tánc lesz mindenki szemében, aki ad, mert adni jó, és a tenger nagylelkű nagyon. Az ajándéktáskák, esküszöm, nyomkövetőt szerelek rájuk, azokban mindenki továbbajándékoz, némelyik a fáradságot sem veszi, hogy levegye róla a megírt címkét, Lillának Lellétől, emlékül, húsvétkor karácsonyit hoz, a fegyveres erők napján beállít a győzelemnapi iratossal, itt-ott feltartott kezek, megadásra kényszerülök. A két könyv ma a nap fémpontja. Megérte várni rájuk. Meg értük várni másokra. Az alvás nem avulás. A csinja nem a bínja. Mindenki jól tette, amit tett. Szerző, kiadó, összesközre a működők. Élük és virulunk, dőljön kardjába minden más.

VASS TIBOR

PREKURZOR
2019. február 7. - március 1.

Zelei Péter

Syporca Whandal

Varga Tamás

Vachter János

A Fehér Vera

ELEVEN ÉS HALOTT MASZK(OK) LÁZADÁSA

Németh Péter Mikola kiállítása
2019. március 6-29.

*Ó élet, ki hátamon hordtam a házam
és csúsztam az árkot a gondfa tövéén,
most nyisson a bánatok árva gubója
és nyisson utamra a messze világ.
Mert voltam idáig a könnyek igása,
ki szántja szemének a drága körét -
de lettem a dac, ki az égre dörömböl:
megdült ige mécsese, tűzteli kín!*

Így indul Kassák Lajos elbeszélő költeménye, amely az *Éposz Wagner maszkjában* című első kötetében jelent meg 1915-ben. Ady messianisztikus stílusa és a nyugatosok hatása még ugyancsak tetten érhető az eposz néhány sorában, de már bennük izzik az expresszionista látomás a nagyon is valós háborúról. Hogy miért éppen Wagner maszkját húzza rá Kassák a világégés fájdalomát idéző költeményfüzérre, csak nagyon elvétve kutatták az irodalomtörténészek. Megértéssel teli jegyzetében még a zenéhez értő Kosztolányi is kerüli a wagneri motívum boncolgatását, a lírikus Kassákról írott 1965-ös tanulmányában pedig Bori Imre annyival siklik át a téma felett, hogy a „személyesnek egy áttettebb megjelenítését előlegezi a »wagneri maszkra« való utalás”. Nem igazán sokatmondó, amit papírra vet, mintha kellemtelen lenne kifejtene a wagneri nukleuszt.

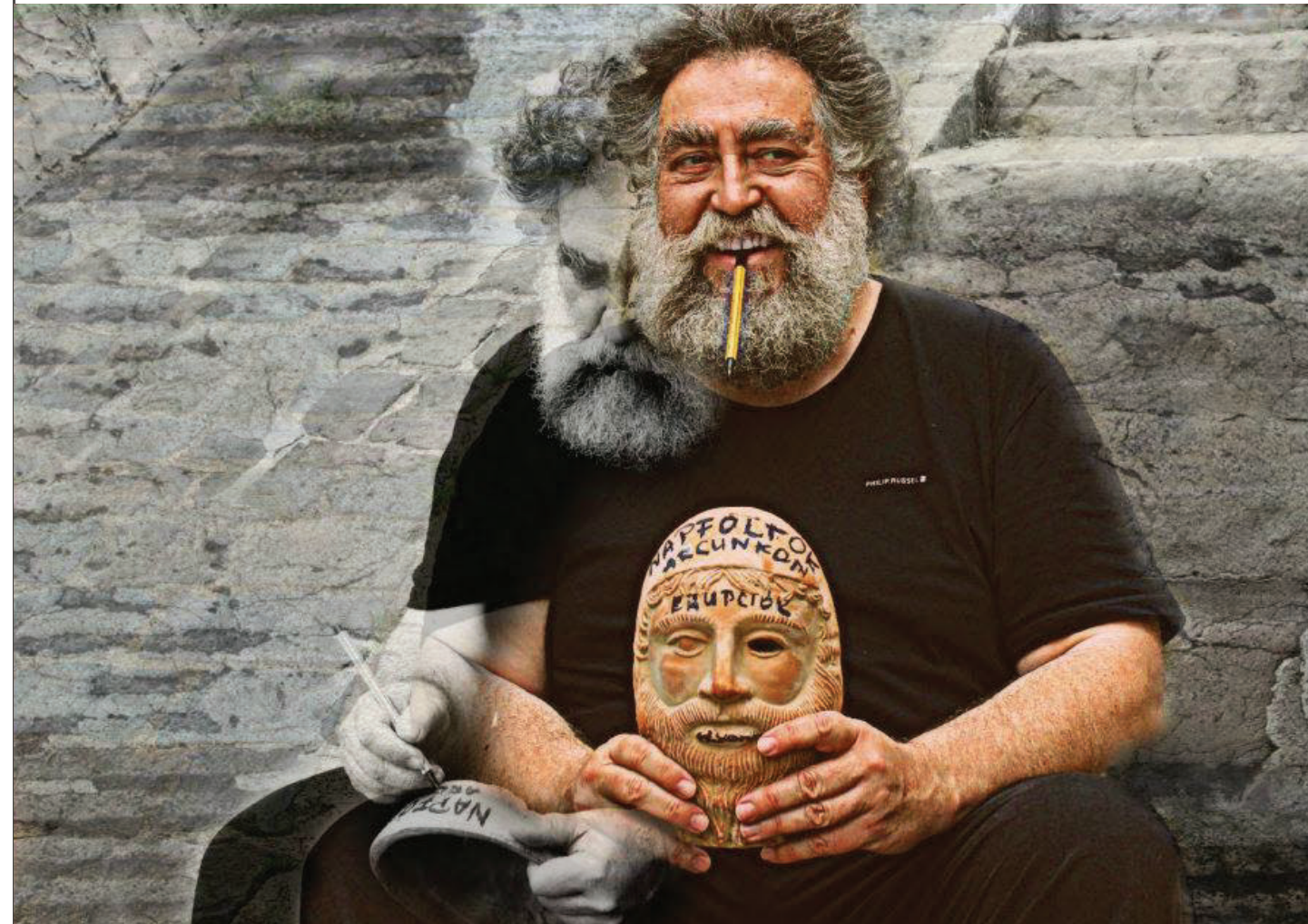
Több mint száz esztendő elteltével vajon miért lehet indokolt Kassák „wagneri maszkjára” hivatkozni, mint ahogyan teszi azt Németh Péter Mikola? Ha csak a maszk lenne itt érdekes mint ősi sámánkellék, vagy akár korszerű üzenetközvetítő felület - gondoljunk csak Kass János hetvenes évekbeli maszkorozatára -, akkor afelé is elvihetnénk elmélkedésünk menetét, hogy hát farsangi időket zárunk, nemrég még kurjongattak a tél-

űző busók. Ám sokkal többről van szó akkor, amikor napjaink költője nyúl a modern magyar költészet hagyományának ehhez a sokat emlegetett címszavához, mégpedig számtalan okból.

Egyrészt ismerjük Mikola hosszú időkre visszanyarodó aktivitását Kassák személyének és szellemi hagyatékának folyamatos ápolását illetően, amelynek célja a tárgyi vonatkozású emlékek megjelölése a szűkebb pátriában, valamint az avantgárd művészeti hagyatékának az átruházása a mai nemzedékekre. Másrészt ott az utóéletét tekintve ellentmondásosnak tűnő wagneri életmű, melyet a múlt század első felének német politikai csatározásai közepette a csúcsvezetés igyekezett a maga javára billenteni, erős népmitológiai alapjait a céljainak megfelelően kisajátítani. A wagneri életmű a német nép sorsfordító eseményeit dolgozza fel és emeli drámai fordulatokban gazdag égi magasságokba, az expresszivitás legmagasabb fokán terítve szét gyakran eksztatikus dallamvilágát.

A wagneri zeneirodalomra gondolva nem a derűs könnyedség jut eszünkbe, hanem a fájdalommal átitott tragikum, a világéggel járó szenvedés. A wagneri maszk számomra a háborút megtapasztalt ember tárgyi-vizuális eszköze, szimbólummá merevedő arckifejezés, amely egyrészt kifelé szól, másrészt pedig befelé, a lélek tisztasága felé, oltalmazva azt a külső behatásoktól, a szennytól. Mostanság egyre inkább azt érezzük, a világ ismét közeledik az újabb apokalipszishez, az emberiség pengeélen táncol, nem tanulva eleget a történelmi intelmekből. A nevezett maszk kassáki megidézése baljós mementóként fogható fel. Mit tehet a költő azon túl, hogy arcára húzza és felmutatja ezt a maszkot? Úgy gondolom, már mindent megtett a világ üdvösségéért.

Bármennyire is ellentmondásosnak hangzik a kilencvenes évek háborús nehézségei közepette nem a derűs mozarti zenében letem meg lelki fogódzómat, nem az adott erőt a kitartáshoz és a túléléshez, hanem pont a súlyos wagneri zene. *Az istenek alkonyának* sodró futamai tettek ellenállóvá és bizakodóvá, a *Tannhäuser*

dallamai támasztották alá ismételten számomra, hogy a szerelem örök, van még az életnek kifutása. Mikolát is a rendíthetetlen hit vitte a tudás és a megtapasztalás felé 66 földi esztendőn át, melyeknek hőmpolygésében ott volt néhány mérföldkő és fogódzó. A wagneri-kassáki maszk immár összeforr a saját arcával, a látszati külső énnel, miközben tudatában vagyunk annak, hogy az emberi minőségek formálódása nem a külső mázban mutatkozik meg, hanem az isteni eredetű legben-

sőben. A maszk tehát mégiscsak több mint külső: ez esetben nem más, mint a lélek tükre.

Ilyenképpen a kiállítás egyfajta összegzése is a megtett útnak, különösen annak fényében, hogy elmúlt ősssel mutattuk be az Írószövetségben Mikola kötetét, amely így a kiállítással karöltve kerek egységet alkot, statuálva a 66-os szám mesteri voltát, amelynek jelentése *egyetemes öröm*.

SZOMBATHY BÁLINT

CSILLAPÍTHATATLAN FESZÜLTÉG

Bács Emese kiállítása

2019. április 3. – április 26.

A modern, a jelenkori képzőművészet újfiguratívnak vagy új-realistának nevezett áramlatához illeszkedő, de attól ugyanakkor finoman elkülönülő, karakteresen egyéni látásmódot tanúsító piktúra képei születtek, születnek meg Bács Emese festőművész műtermében az új évezred első két évtizedében. Fontos mozzanat, hogy a képek megalkotását mintegy tíz esztendeje plasztikák, illetve pontosabban domborművek és térbe állított tárgy-kollázsok sorozata kíséri. A térbe szervezett, domborműveknek és szobroknak csak nagy fenn tartásokkal nevezhető alkotásokhoz hasonlóan a keretbe foglalt, a fal elé függesztett, síkba transzponált, talán még azért táblaképeknek minősíthető művek is nehezen kategorizálhatók, bár bizonyos engedményekkel a mély tradíciókra alapozó városképek és életképek osztályába sorolhatók. A műfajokhoz érkezve egyúttal jelezniük kell azt is, hogy a pálya korábbi szakaszaiban a művész fontos portrékból, illetve fantáziaportrékból felfűződő képsorozatokot is festett.

A közelmúlt egy-két éves terméséből válogatott ez a kollekció a korábbi, a táblaképfestészet több évszázados hagyományait továbbbővítő, határozott alkotói szándékok jelenlétét és megvalósulását tanúsítja, de a műegyütttest mégis a modernitás szelleme hatja át: a művész az anyaghasználatot, az alkotómódszert, a formarendet is egyéni szemlélettel felruházó, újító kezdeményezésekkel gazdagító, különös sugárzású festészeti világot tár elénk. A vegyes technikával kivitelezett, alapvetően akrillal és olajjal festett kompozíciók karakteres jellemző jegye a kollázstechnika, amely a festett és rajzolt képalkotó elemek és az applikatív összetevők, különböző matériák és kisebb tárgyak egységbe foglalt, a tudatosságokat és a véletlenszerűségeket ötvöző rendje és rendszere által jeleníti meg az általában konkrét, beazonosítható városrészleteket, és a városok – Buda-

pest, Bécs, New York – tipikus vagy semleges egységes arculatú lakóit. A dinamikus, élénk színektől mellett Bács Emese műveinek szerves képépítő alkotóeleme a gyógyszeres tasak, a szívószál, a kirakós vagy építő gyermekjáték, a fonál, a műanyaghuzal és még ki tudja, mi minden, melyek révén a képfelület érdekessé, hullámzóvá, domborműszerűvé alakul, s amelyek hol a festékrétegek által takart, hol a képfelületen előtűnő szerepvállalása révén egyszersmind hűvös, távolságtartó, tárgyyszerű atmoszférát sűrítenek. A kollázs-képek már egy másik dimenzióba átlépő kompozíciók azok a munkák, melyek képszövetébe világító lámpácskákat épít a művész: itt a mesterséges fényforrás, illetve a fény egy új fizikai dimenzióval és jelentés-faktorral tágítja ki a művek hatásvilágát.

A művek mellett a korábbi kiállítások címei – *Pil-lanatképek, Nagyvárosi jelenetek, Itt élünk mi* –, és a képcímek is azt sugallják, hogy Bács Emese a hétköznapi képi krónikása: az aluljárók, a metrólépcsők, a megálló, a villamosok és az autóbuszok, a nyüzsgő, megunt reklámokkal zsúfolt utcák és terek, a jellegtelenségi csomópontok, a szabvány-épületekkel szegélyezett, újabb szabvány-épületek közé vezető sugárutak már-már szenttelen, érzelemmentes dokumentálójai. Nem keresi a szenzációkat, nem tár elénk mellbevágó, megdöbbentő történéseket, hanem csupán mintegy képileg leírja az átlagos, mindennapi jeleneteket: a szótlanul maguk elé bámuló utasokat, a magányosan útjukat rová járókelőket, a céltalanul ténfergőket és a tétlenül álldogálókat. Az emberalakok nem kommunikálnak egymással, nem kezdeményeznek kapcsolatokat és nem keverednek közösségekké, mindenki a saját magányának foglya. Nincsenek érzelmi kitörések, nincsenek örömök és bánatok, és nincsenek konfliktusok sem, végsősoron minden a maga természetesnek és mindennapinak minősíthető, rendes kerékvágásban zajlik és minden valamifajta élénkségbe, harsányságba torkolló unalomba fullad. Zsúfolt és mégis üres minden, és ez korántsem holmi „felszín és mély”-problematika. A szürke, mono-

ton, a folytonos ismétlődésekkel terhelt létezés észrevétlenül a múltba hulló pillanatai rögzülnek ezeken az élénk színekben tobzódó képeken.

A nagyvárosi környezet kulisszái között megjelenő emberalakok nem egyéniségek, nem önálló személyiségek, nem karakterek, hanem inkább típusok, élő városi

kellékek csupán, akik fásultan, közömbösen kibámulnak a képtérből, vagy a képet szemlélőnek háttal vannak megjelenítve, így kizárva mindent és mindenkit kavalkádszerű képvilágukból. Abból a képvilágból, amely színes, de mégis rideg, hideg, csupa-csupa mesterséges elemből felépülő közeg és környezet, amely-

ben nem kap tenyérnyi helyet sem, vagy csak esetenként, mintegy rezervátumszerű jelenségként bukkan fel a természet. Innen csak egy lépés az elidegenítő, távlati, felülnézeti nézőpont, amelyből a város már hálózat-térképpé alakul, utastájékoztató metróvonal-szövevényyé silányul, amely pókhálószerűen befonja magukat az utaso-

kat is. Ám mielőtt súlyos depresszióba esnénk e képek szemlélése közben, emlékezhetünk az egyik közelmúltban rendezett Bács Emese-kiállítás kapcsán miként vontta meg e festészeti világ szemléleti konklúzióját Pataki Gábor művészettörténész: „Bács Emese egyszerre mutatja fel szereplőinek a monoton mindennapok által

korlátok közé szorított lehetőségeit és a műszálas kardigánok, petpalackok és fröccsöntött használati tárgyak világát. Ott van a képeken persze ennek a környezetnek a művi, rövid lejáratú mivolta, de ott az ebből a helyzetből kiaknázható játékoság lehetősége is.

Szemlél, de nem elítél, megért, de nem szánakozik. Megfigyel - gyengéd tárgyilagossággal, fest és applikál - ösztönös, kreatív lendülettel." Ennek a szemléletnek, ennek a kreativitásnak, ennek a lendületnek a tanú a hulladék-műanyagreszecskekből, az immár a civilizáció fennmaradását veszélyeztető materiából megformált, művészeti eszközökkel újrahasznosított szeméttárgyakból összeállított, stilizált, jelzésszerű emberi alakokat idéző plasztikai kollázsok, a 21. század emberének egyszerre játékos, szánalmas és ironikus emlékművei.

A brassói születésű, 1997 óta Budapesten élő és dolgozó, az ezredforduló éveiben a budapesti képzőművészeti egyetemen tanulmányait a két kitűnő mester, Gaál József és Maurer Dóra tanítványaként abszolváló festő immár kétévtizedes munkásságáról számos önálló kiállítás révén, megannyi csoportos tárlaton való fellépés alkalmával tájékozódhattunk.

Legutóbb, 2018-ban a budapesti Radnóti Miklós Művelődési Központban és a debreceni Hal Köz Galériában voltak láthatók Bács Emese nagyobb léptékű alkotásai, és most a tárgykollázsok mellett elsősorban a kisebb méretű új munkák kerültek a falakra.

S noha vitathatatlan, hogy e tárlatot is uralja a csendes, leíró, szemlélődő attitűd, a meditatív szellemiség, egyfajta festői tűnődés, mégis úgy ítélnünk, hogy a városi színtér dokumentatív-festői tükröztetéseit és a városi élet képeit mintha szétfeszítené, már-már szétrobbantaná valamilyen rejtett, a művek mélyrétegeiben lappangó, csillapíthatatlan feszültség.

WEHNER TIBOR

KIRAKATOK

*Darko Bavoljak kiállítása
2019. április 30. - május 24.*

Sietve lépkedünk az utcán, szaladunk egy cél érdekében, és mást már szinte nem is látunk, csak azt a bizonyos célt, ami miatt rohanunk a hétköznapi forgatagban. Nem nézzük az emberek arcát, nem látjuk a környezet részleteit; nem nézünk fel a felhőkre nappal, nem csodáljuk meg a csillagokat éjjel. Látásunk felületes és olyan értelemben perifériális, hogy elnagyolva, rutinszerűen fogadjuk be a vizuális élményeket. Azt hisszük, hogy egy épületrészletben, egy házfalon vagy egy kapualjban már nem láthatunk semmi újat, mert már számtalanszor láttuk őket. Pedig nem így van. A látszatra merev, holt dolgok is folytonos mozgásban vannak. Még az ényészetnek és a pusztulásnak is van élettani menete, sőt percepciók minősége, esztétikája is.

Tudjuk ezt a naturalisták óta, de mindig megdöbbenünk, ha valaki rámutat azokra a jelenségekre, melyek mellett rendre elmegyünk, holott esztétikai, művészi minőséggel rendelkeznek. Érzékenységünk nemegyszer csődöt mond, vagy csak arról van szó, hogy mindenki másképpen lát, másképpen regisztrálja a valóságot.

Darko Bavoljak azok közé tartozik, akik az elmúlás, az entrópia finom részleteiben lelik meg a „talált tárgy” jelenségkörének modernista kvintesszenciáját. Tipikus városi művész, akinek érzékei azokra a területekre vannak kiélezve, amelyek a pusztulás képeit tárják elénk. A szépet, az izgalmasat és az inspirálót a kiürített, kifosztott, fénykorukban még csillogó és csábító kirakatokban leli meg.

Ha végigmegyünk a Rákóczi út mentén a Keleti pályaudvartól nagyjából a Kisdiófa utcáig, szép számban láthatunk bezárt üzleteket a maguk halott kirakataival. Vagy ha a pályaudvartól elindulva a Dózsa György út felé eső szakaszon nézünk körül, úgyszintén hasonló élményben lesz részünk. Az ilyesfajta lepusztultságnak

több oka lehet: gazdasági válság, ingatlanspekuláció, avagy a városrész jellegének, szociális összetételének megváltozása.

Mindenesetre egy ilyesfajta alkotónak, mint amilyen Bavaljak, kincsébánya az ilyen városi milió.

A magára hagyott, szebb napokra váró kirakatokban nemcsak a mocsok, a por és a törött üvegszilánk marad hátra, hanem metaforikus értelemben a múlt egy darabkája, az elhasznált levegő is. Itt-ott megfigyelhető egy-egy haszontalan tárgy, nehezen kibetűzhető szövegfoslány a pókhálók erdejében. A piszkos kirakatüveg pedig sajtáságos szűrőként engedi át a tekintetünket – hol jobban, hol kevésbé – a tér titokzatos belseje felé, a fantáziánkra bízva, hogy elképzeljük, milyen lehetett

a maga néhai pompájában a kirakat, amikor még betöltötte eredeti rendeltetését. Szinte érezzük az emberek néhai tekintetét, amelyek anno ráakódtak az üveg síkjára.

Bavaljak egyéni tehetséggel ötvözi a szociális érzékenységet a rüt különleges, rejtett esztétikájával, az elmúlás költészetével. A kontextusból kiragadott finom részletekről bizonyos esetekben meg sem tudjuk állapítani, mit ábrázolnak, milyen a tárgyi beágyazottságuk, mert a fotós bizonyos fokig elvonatkoztatja őket a konkrét tartalomtól. Bavaljak kirakatai visszafelé mutatnak, ám kerülnek a hamis nosztalgiát. Inkább a felé vezetnek a gondolkodást: vajon az egész világ, az egész földi valóság ebbe az irányba tart-e?

SZOMBATHY BÁLINT

HÍREINK

Május 22-26. között rendezték meg a Poésie goutte d'or fesztivált Párizsban, a Lavoisier Moderne színházban; Julien Blaine, Vincent Barras, Pierre Thoma, Joëlle Léandre, John Gian, Rita Degli Esposti, Nadine Agostini, Démosthène Agrafiotis, Michel Collet, Gianni Curreli, Valentine Verhaeghe, Aymen Hacem, Esther Roth, Christian Uetz, A. C. Hello, Serge Péy, Chiara Mulas és Tomoko Sauvage részvételével. A magyar költészeti színteret Szkárosi Endre képviselte *Joy Division* című performanszával.

Július 5-6-7-én Swierkiewicz Róbert emlékének szentelték szervezői, Emilio és Franca Morandi az idei Perfomedia Fesztivált, amelynek helyszíne a velencei Campo del Ghetto Novo téren található, Adolphina De Stefani által vezetett Visioni Altre Galéria volt. Nyílt téri performanszaikkal – sokak mellett – Mauro Andreani, Carla Bertola és Alberto Vitacchio, Gian Paolo Roffi, Marilena Vita, Helina Hukkataival és Inari Virmakoski (SF), Ana Milovanović (SRB), Janes és Pedro Denis (E), Daniel és Christiane Daligand (F) vettek részt. Magyar részről Szkárosi Endre mutatta be *Io sono un* című performanszát.

Fotó: Háász Ágnes

Mayer Éva felvidéki művész *Pusztulás vagy Tisztulás* című önálló kiállítását Szombathy Bálint nyitotta meg a Magyar Elektrográfiai Társaság budai galériájában, május 9-én. Közreműködött Gál Kinga gordonkán.

Fotó: Artlover

Június 7-én a kaunasi pályaudvaron nyílt meg a 12. nemzetközi művészeti biennálé, amelyre meghívást kapott Szombathy Bálint *Áttörés* című 2007-es, annak idején nagy port kavart videója.

Absztrakt monarchia címmel egy estés multimediális fesztiválra került sor Fiumében (Rijeka) június 14-én. A programban szerepelt Kerekes László (Bosch+Bosch Csoport) videója, továbbá Szombathy Bálint performansza. Horvátország második legnagyobb városa jövőre tölti be Európa Kulturális Fővárosa tisztségét és a mostani rendezvény felvezetője volt a leendő művészeti eseményeknek.

Fotó: Artlover

A fennállásának 31. évében lépett Transart Communication nevű nemzetközi művészeti fesztivál eseményére július 18-án került sor a Budapest-Esztergom között közlekedő Győr nevű hajón. A mexikói, argentinai, perui, chilei, brazilai, kolumbiái, USA-beli, Hong Kong-i és szlovákiai performanszművészek mellett magyarországi alkotók is felléptek, többek között Juhász Rókkó (fesztiválvezető), Kovács István, Szilágyi Rudolf és Syporca Whandal.

MUNKATÁRSAINK

DEBRECZENY GYÖRGY

1958-ban született Budapesten, könyvtáros. Kötetei: *ellen-tétpárhuzamok* (Kozmosz, 1982); *elodázható elégiák* (Szépirodalmi, 1989); *Sőt mi több* (versmontázsok, Syllabus, 2011); *nincs karácsony* (Syllabus, 2013).

INCONNU

Ellenzéki és független képzőművészeti csoportként alakult meg 1978-ban. Szinte azonnal bekapcsolódott a küldeményművészet nemzetközi hálózatába. Jelentős szerepet vállalt a demokratikus ellenzék szamizdat-irodalmának kiadásában. Közvetlen politikai tevékenysége mellett többek között performanszok, gúnyrajzok, szatirikus írások jellemzik megnyilvánulási formáját. Alapítói Bokros Péter, Molnár Tamás és Csecsey Mihály.

KELEMEN ERZSÉBET

1964-ben született Edélényben. 2000-től Debrecenben él. Író, költő, drámaíró, tanár. Eddig 12 könyve látott napvilágot. PhD-értekezését Papp Tibor vizuális költészetéből írta, és summa cum laude minősítést kapott. Kutatási területe az avantgárd és a kortárs vizuális költészet. Képverseiből számos alkalommal rendeztek kiállítást.

MARCZINKA CSABA

1967-ben született Budapesten. Az ELTE BTK-n végzett magyar-történelem szakon. Verseskötetei: *Előszó a halálhoz* (Alterra Kiadó, 1997); *Ki lopta el az ortho-doxámat?* (Littera Nova, 2000). *Impériumváltás fazonigazítással* című esszékötetete 2009-ben jelent meg a Nap Alapítványnál. A szépirodalmi műfajok mellett prózát, drámát, képzőművészeti írásokat publikál.

NAGY ZOPÁN

1973-ban született Gyomán, fotóművészként végzett Budapesten. Több műfajban folytat irodalmi tevékenységet. Számos önálló kiállítása volt, többek között Budapesten, Párizsban, Neubrandenburgban. Legutóbbi, fotográfiáit tartalmazó kötetét kiadóknak jelentette meg *Duplex* címmel.

PÁRNICZKY MIHÁLY

Budapest, 1950–1998. Költő, zenész, hangszerkészítő meseter. 1967–1968-ban *Zanutti Gazé* néven kézzel-géppel írott „osztály-lapot” szerkesztett barátaival, P. T. Á.-val (Ajtony Árpád) és Záboji Tiborral (iboly). 1976-ban Monty Cantsin Kántor Inform nevű „polbeat” triójában bőgőzött. Az 1970-es évek elején Tandori Dezső fedezte fel, később irodalmi folyó-

iratok, elsősorban az Új Írás közölte verseit. Az 1980-as évek-ből felolvasóestjei, performanszai emlékeztetnek, majd több, az évtized végén induló lap, a Kapu, a Holmi is megnyílt előtte; a 2000-nek egyik legkedveltebb költője lett.

STANKOVICS MARIANNA

A pápai Petőfi Sándor Gimnázium magyar szakos tanára. Döbröntén lakik. Verset, kortárs irodalmi kritikát, helytörténettel kapcsolatos írásokat publikál.

SZAKÁLLAS ZSOLT

1965-ben született Miskolcon; festő, költő. Kötetei: *Fotontej* (2010), *Tükörslukk* (2012), *Görgők háborúja* (2013).

SZOMBATHY BÁLINT

1969-ben a szabadkai Bosch+Bosch Csoport alapító tagja. 1971–1972 és 1985–1991 között az újvidéki Új Symposion című folyóirat grafikai, illetve művészeti szerkesztője. 1989-től a Magyar Műhely című folyóirat főszerkesztője; 2003-tól szerkesztője, 2011 óta felelős szerkesztője. A Magyar Műhely Pixel-könyvek című sorozatának szerkesztője (2004-), az azonos nevű galéria kurátora. 1993-tól tagja a Magyar Írószövetségnek. A Magyar Elektrográfiai Társaság alapító tagja (2001).

TRICEPS

1955-ben született Nagyikindán. Rendező, performanszművész, író. Az Opál Színház (1993) vezetője, a Szépirodalmi Társaságának (2009) tagja. Kötetei: *Éhségkönyv* (2005), *Nőket néző képek* (Falcsik Marival, 2013), *Semmikor* (2017). Film: *Dada Univerzoom* (Gasner Jánossal, 2008).

VASS TIBOR

Költő, képzőművész (1968, Miskolc), a Spanyolnátha művészeti folyóirat alapító főszerkesztője. Legutóbbi kötetei: *A Nagy Bibin* (versek, elektrográfiai, 2014), *A Nagy Bibin és a műlovarnő* (versek, elektrográfiai, 2016), *El, Kondor, pláza* (versek, elektrográfiai, 2018). Kassák-díjas (1995), Szabó Lőrinc-díjas (2003), József Attila-díjas (2009).

WEHNER TIBOR

Író, művészettörténész. 1948-ban született Sopronban. Az ELTE művészettörténet szakán diplomázott. Kutatási területe a 20. századi, illetve a kortárs művészet, különös tekintettel a szobrászatra. Tanulmányai, cikkei hazai és külföldi szakfolyóiratokban jelennek meg. Szépirodaként prózai műveket és drámákat ad közre.

magyar
műhely

MAGYAR MŰHELY művészeti folyóirat | Ötvenhetedik évfolyam | 188. szám - 2019/2

Felelős szerkesztő: Szombati Bálint

Főszerkesztő: L. Simon László

Szerkesztők: Juhász R. József, Székelysági Endre

Alapító szerkesztők: Bujdosó Alpár, Nagy Pál, Papp Tibor

A borító 1. oldalán feLugossy László *Múltba és jövőbe látás egyidőben - önarckép* című munkája, 2017

A borító 4. oldalán feLugossy László *A hal, aki a Nap körül hering* című munkája, 2015

Tördelés: Layout Factory Grafikai Stúdió

Nyomdai munkák: *mondAe Kft.*, www.mondat.hu

Cím/Address: H-1463 Budapest, Pf.: 823, Hungary | Tel./fax: +36-1-321-4757

Kiadja a Magyar Műhely Alapítvány | 1072 Budapest, Akácfa utca 20.

Felelős kiadó: Szombati Bálint

Adószám: 18073946-1-42 | Számlaszám: 10102086-09742602-00000000 | ISSN 0025-0201

Előfizetési díj: 3000 forint/év

Egy szám bolti ára: 800 Ft

HALÁSZ
KASTÉLY
KÁPOLNÁSNYÉK

Nyár a Kastélyban

A kápolnásnyéki Halász-kastély programjai

2019. AUGUSZTUS 23. – 20.00

KÉPMÁS-EST A HALÁSZ-KASTÉLYBAN

BLABLABLA – A kapcsolat megszakadt

Pörgetjük az oldalakat, csetelünk, posztolunk, lájkolunk, folyamatosan kommunikálunk és kapcsolatban vagyunk. Legalábbis online. És közben mi történik a kinti, fizikai világban és az emberben legbelül? Van kapcsolat?

Szakértő vendégeink **Csáky-Pallavicini Zsófia**, klinikai szakpszichológus és családterapeuta, valamint

Kozma-Vízkeleti Dániel kiképző család-pszichoterapeuta, klinikai szakpszichológus. A beszélgetést **Szám Kati**, a Képmás főszerkesztője vezeti. A beszélgetés előtt a Székesfehérvári Balett Színház BLA-BLA-BLA... című előadást láthatják.

2019. SZEPTEMBER 14–15.

Kulturális Örökség Napjai

Vezetett kastélytúrák a kulturális örökségvédelem jegyében.

2019. SZEPTEMBER 21. – 11.00

A szőlészet ünnepe

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Fejér megyei borversenyének konferenciával egybekötött ünnepélyes eredményhirdetése.

2019. SZEPTEMBER 27. – 18.00

Kastélymesék

Különleges programsorozat, ahol különleges vendégek személyes történeteik segítségével hívják varázslatos kalandozásra hallgatóságukat.

Vendég: **Saly Noémi** irodalom- és Budapest-történész, helytörténeti írások szerzője, rádió- és tévéműsorok gyakori és népszerű szereplője.

A vendégekkel **Rodics Eszter**, a kastély igazgatója beszélget.

2019. SZEPTEMBER 28. – 10.30

FÜLEmüle

Gyerekeknek szóló koncertsorozat: fülej, énekelj, játssz, próbáld ki a legkülönbözőbb hangszereket remek művészek iránymutatásával és társaságában.

A délelőtti házigazdája: **Bartek Zsolt** klarinétművész.

2019. OKTÓBER 19. – 9.00

IV. Vadásrandevú

Negyedik alkalommal ad otthont a Halász-kastély a Velencei-tavi Vadász Randevúnak Kápolnásnyéken. Az eseményt a Fishing&Hunting TV és a Velencei-tavi Kistérségért Alapítvány szervezi számos támogatóval karöltve.

2019. OKTÓBER 25. – 18.00

Kastélymesék

Különleges programsorozat, ahol különleges vendégek személyes történeteik segítségével hívják varázslatos kalandozásra hallgatóságukat.

A vendégekkel **Rodics Eszter**, a kastély igazgatója beszélget.

2019. NOVEMBER 9. – 15.00

Domborműavatás

Bory Jenő születésének 140. évfordulóján a jeles szobrász Fejér megyei közéleti panteonba kerülő domborművét, **Pintér Balázs** szobrászművész alkotását **Cser-Palkovics András** Székesfehérvár polgármestere avatja fel.

HALÁSZ-KASTÉLY

2475 Kápolnásnyék, Deák Ferenc u. 10. | +36 21 292 0471 | info@halaszkastely.hu | www.halaszkastely.hu

Deres Péter – Vidovszky György

PIN:OKKIO

robot-játék

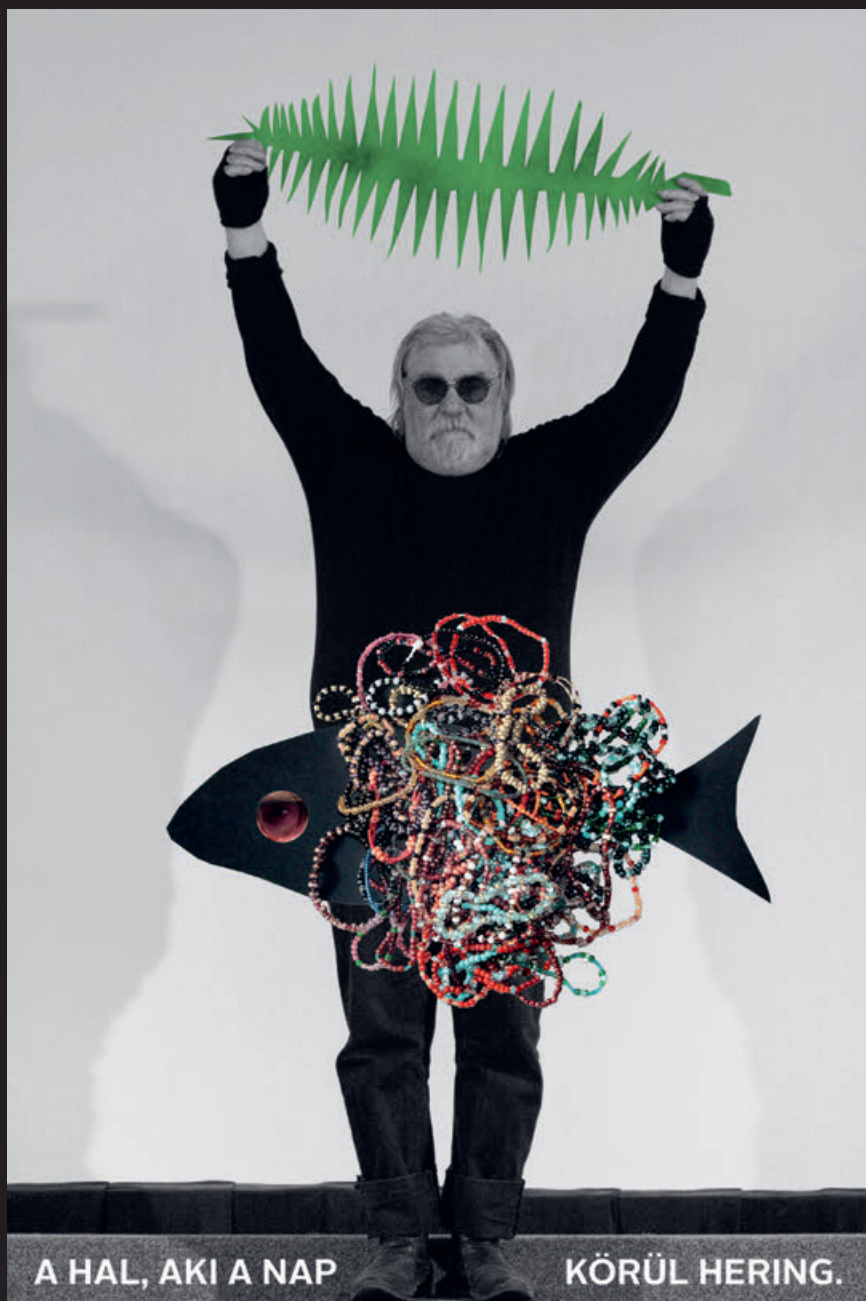
Carlo Collodi és Monori András
ötlete alapján

rendező:
Vidovszky György

**Gyerek-, ifjúsági és családi előadások
minden mennyiségben!**

A színház itt kezdődik...

A HAL, AKI A NAP

KÖRÜL HERING.